

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA
Kultuurhariduse osakond
Huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava

Mirjam Kaun

**HUVIJUHTIDE ARUSAAM OMA OSAST ÕPILASTE
ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMISEL**
Lõputöö

Juhendaja: Tiia Pedastsaar, PhD

Kaitsmisele lubatud

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. ÜLDPÄDEVUSTE OLEMUS JA NENDE OSA HUVIJUHTI TÖÖS	5
1.1. Üldpädevuste olemus	5
2. HUVIJUHTIDE ARUSAAM ÜLDPÄDEVUSTEST JA NENDE	
KUJUNDAMISEST OMA TÖÖS.....	17
2.1. Uurimuse eesmärk ja metoodika	17
2.2. Ankeetküsitluse tulemused	18
2.2.1. Huvijuhtide arusaam üldpädevustest	18
2.2.2. Huvijuhtide hinnang üldpädevuste olulisusele	22
2.2.3. Üldpädevuste kujundamise osa huvijuhi töös	26
2.3. Analüüs.....	35
KOKKUVÕTE.....	41
KASUTATUD KIRJANDUS	43
LISAD	45
Lisa 1.....	45
SUMMARY	50
Lihthitsents	52

SISSEJUHATUS

Noor inimene veedab koolis suurema osa oma päevast. Üldiselt leiab ta sealt oma sõbrad, tekivad huvid jne. Kool peaks olema seda positiivselt soodustav keskkond. Tiina Tiit toob välja, kuidas järjest olulisemaks muutub õpilase kui isiksuse arendamine läbi õppimist toetavate tegevuse – huvitegevuse ja huvihariduse. Seega ühendab ta omavahel kaks asja – üldpädevused ning huvijuhi töövaldkonna ning näeb neil tugevat koostöö seost, sest ta usub, et just läbi huvitegevuse saab noor praktilised ja kogemuslikud oskused. (Tiit 2007) Kuigi õppekavas on üldpädevused suhteliselt uus nähtus, on see teema, mille puhul on juba nii mõndagi uuritud.

Heili Jõe (Jõe 2004) uuringus üldhariduskoolide huvijuhtide staatuse ja koolitusvajaduse uuringus kajastati väga põhjalikult teemat, mis on huvijuhi tööülesanded. Otseselt üldpädevuste arendamist seal välja ei toodud, kuid mitmed huvijuhid ütlesid, et tegelevad „õppekavatööga“. Tõenäoliselt, kuigi seda ehk teadlikult niimoodi veel ei sõnastata arendatakse üldpädevusi siiski erinevate muude tööülesannete käigus. Seal toodi ka välja, et huvijuhtide jaoks on väga oluline noorte iseseisva ja analüüsiva mõtlemise arendamine, noorte innustamine ja õpetamine vastutust võtma ning koostöö võime arendamine. Mida saab siis liigitada sotsiaal- ja õpipädevuse alla kuuluvateks pädevusteks. Mis näitab, et nad siiski tegelevad nende arendamisega.

Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskuse palvel uuriti 2010 aastal erinevaid lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas. Seal nähti, et on vajadus niinimetatud holistlike õppekavade järgi, et õppekava näeks inimest tervikuna ja teda kujundataks just terviku kaudu. Just sellel põhjusel, et lisaks teadmistele on vaja toetada õpilaste valmidust hakkama saamiseks erinevates õpi-, töö-, ja elusituatsioonides. (Aru 2010) Antud uuringu puhul keskenduti lõimingu puhul, vaid õppeainetele, aga kuidas saaks lõimida huvijuhi töö ülesandeid selle kõigelega?

Projekti „Üldpädevused ja nende hindamine“ raames uuriti aastatel 2011-2013 põhikooli õpilaste üldpädevusi 7-9 klassis. Uuriti üldpädevusi, nende arengut seoses lapse üldise arenguga ning arvestades ka keskkonna mõju. Küsitleti õpilasi, lapsevanemaid ning emakeele-, matemaatika- ja ajalooõpetajaid. Sellest lähtuvalt töötati välja, kuidas hinnata ja arendada üldpädevusi. (Kikas 2015) Keskenduti kooli keskkonnas mitmele aspektile, kuid välja jäid huvijuhid, kes samuti töötavad lastega ja saaksid ning peaksid arendama üldpädevusi. Sellest on kerkinud ka probleem, milline võiks, saaks, peaks olema huvijuhtide roll selles tegevuses.

Käesoleva uurimuse **eesmärgiks** on teha kindlaks huvijuhtide teadmised üldpädevuste olemusest ja tema enda osast nende kujundamisel põhikoolis. Antud töö **uurimisküsimusteks** on: 1) kuidas mõistavad huvijuhid mõistet „üldpädevus“, 2) milliseid üldpädevusi peavad huvijuhid olulisemateks, 3) millist osa näevad huvijuhid endil üldpädevuste kujundamises ja kuidas nad seda ellu viivad?

Töö koosneb kahest osast. Esimeses osas annan ülevaate üldpädevuste erinevatest käsitlustest ja selle seosest huvijuhi tööga. Töö teises osas toon välja andmete kogumise meetodid ja uurimuse tulemused.

1. ÜLDPÄDEVUSTE OLEMUS JA NENDE OSA HUVIJUHTI TÖÖS

1.1. Üldpädevuste olemus

Mis on üldpädevus:

Hariduse ja kasvatuses sõnaraamat sõnastab üldpädevuste mõiste lahti väga üldiselt öeldes, et see sisaldab pädevusi, mis on aine- ning valdkonna ülesed ja mida peetakse oluliseks inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. (Hariduse 2014)

Lähtudes riiklikust õppekavast sõnastatakse pädevusi üldiselt (PRÕK 2014) kui teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, tänu millele on inimene suutlik mingil tegevusalal ettevõtlikult, loovalt ja paindlikult toimida. Konkreetselt üldpädevusi sõnastatakse õppekavas aga täpselt samamoodi nagu Hariduse ja kasvatuses sõnaraamatus.

Milleks on vaja üldpädevusi:

Kera leiab oma teoses „Õpilase tegevus isiksuse kujundajana“ (Kera 1989), et õppetulemused on seotud õpilase isiksuse kujunemise seaduspärasuste arvestamisega. Selle tõttu tuleks erinevaid mõjusid koolis integreerida kuna tema arvates on kooli eesmärk kindlate muutuste saavutamise isiksuse arengus ja just integreerimine sinna viiks. Samamoodi arvab Leida Talts, et ainekavu ei tohiks isoleerida lapse muust elutegevusest, vaid need just peaksid toetama elukvaliteete, mida hariduse omandamine juba enesega kaasa toob. Näiteks eeldused toime tulla tööl, eraelus, kujundada terviklikku maailmapilti, mina-pilti ning üleüldist eetilist suhtumist maailma. (Talts 2001) Neid arvamusi toetavad omamoodi ka Schihalejev ja Jung, kes ütlevad, et planeeritud väärtuskasvatusega tegeledes paranevad õpitulemused, tõuseb motivatsioon ning vastutustunne. Nad põhjendavad seda

sellega, et nii hoiakute kui väärtushinnangute kujunemine on tihedalt seotud sotsiaalse, vaimse, emotsionaalse ja akadeemilise arenguga. (Schihalejev&Jung 2012)

Idee iseenesest ei ole uus. Juba Pestalozzi kiitis heaks, et tõesti on oluline koolis püüelda akadeemilise edukuse poole ja omandada teadmisi, aga ta arvas, et asi on rohkemas – terviklikus inimeses, keha-hinge-vaimu arengus. (Brühlmeier 2009)

Liimets tähtsustab, et õppimine peaks olema integreeritud nii õpilase kui ka kollektiivi elutegevuse süsteemiga, sest noored võtavad ühiskonna kultuuri omaks just läbi kasvatuses koolis, sest sellel on tähtis sotsiaalne funktsioon. „Eetilise, esteetilise ja töökasvatuse eesmärgid ei saa täiel määral saavutada õppeprotsessi kaudu.“ (Liimets 2001 lk 13) Erinevaid isiksuse omadusi nagu näiteks kollektiivsustunne ja aktiivne eluhoiak jne nõuavad tavalisest rohkemat tegevust. (Liimets 2001)

Lister rõhutab aga, et õpetaja mõju peaks olema õpilasele selline, mis soodustab tema arengut olevikus ja tulevikus. Oluliseks on kolm valdkonda: positiivne suhtumine, suhtumine endasse ning enesehinnang ja juhtimine. Listeri arvates ei saa toimuda edukat õppetööd kui koolis on negatiivne keskkond või õpetajal pole tundetarkust. „Õppimine on inimese eluaegne, tema isiksust ja erinevaid tegevusi läbiv protsess, mille erinevateks poolteks on õpetatud ning ise õpitud, kogutud ja kogetud teabe, ka arusaamade tekkimine maailmast ja enesest, oskuste, hoiakute, väärtuste, info, kogemuste, vilumuste omandamine.“ (Lister 2012 lk 220) Seega ei saa me rääkima ainult ainepõhise informatsiooni edastamisest, et saavutada sellist definitsiooni on vaja palju rohkemat.

Kuurme soovib, et kooli keskkonda tuleks kujundada inimese holistilist iseloomu silmas pidades. Tuleks luua võimalus individuaalseks arenguks: enese loomiseks, enese leidmiseks ja enese ületamiseks. Seda soovib ta teha läbi tõlgendamise, tundeelamuste, probleemide lahendamise, eksperimenteerimise, dialoogi, pingutuste, valikute, vastutuse, seikluste, leiutamise, enese proovile panekule. Õpilased ei peaks olema vaid õpetaja puistatud info tarbijad. Selleks, et tulevikus olla valmis ja pädev tuleks tegeleda olevikus olemas oleva arendamisega. (Kuurme 2005)

Eesti maastikul on üldpädevustega tõenäoliselt kõige rohkem tegelenud Eve Kikas, kes on andnud välja ka raamatu „Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes. Üldpädevused ja nende arendamine“ (2015). Ta usub, et selleks, et aineid paremini omandada peaks

klassis olema õppimist soodustav keskkond ning seda saab luua just arendades laste üldpädevusi. Ta usub, et kui arvestada iga isiku individuaalsete psüühiliste protsesside, uskumuste ja motivatsiooniliste iseärasustega on võimalik õpilaste raskusi koolis leevendada ning toetada akadeemiliste teadmiste ja oskuste arengut. Üldpädevused on olulised seetõttu, et need aitavad toime tulla kõigis eluvaldkondades, sest see toetab inimese arengut tervikuna ja loob aluse ainealaste teadmiste paremaks mõistmiseks. (Kikas 2015)

Üldpädevused riikliku õppekava kontekstis:

Kikas ütleb, et „õppekavas nimetatud üldpädevused on otseselt seotud sellega, mida meie ühiskonnas väärtustatakse ja mida edukaks toimetulekuks oluliseks peetakse“ (Kikas 2015)

Toon järgnevalt välja Põhikooli riiklikus õppekavas välja toodud ja seega ka oluliseks peetud üldpädevused:

1. „kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid;“ (PRÕK 2014)

Väärtuspädevuse arendamine on kooli ülesandena olulisel kohal, sest laps veedab koolis väga suure osa oma ajast. Ka vabast ajast palju veedetakse kodust väljaspool. Väärtustel on oluline roll inimese elus. Just väärtused suunavad, mis valikuid inimesed teevad ning kuidas käituvad. Sealt tulevad ka hoiakud. Alus väärtustele pannakse kodus ning juba esimestel eluaastatel. Lõplikult kujunevad need välja inimese täisea alguseks, hiljem on neid raske muuta. Ka see on põhjus, miks on oluline pöörata neile tähelepanu juba nooremas eas. Eesti lapsevanemad peavad tähtsaks traditsioonilisi ja enesemääratlusega seotud väärtusi.

2. sotsiaalne ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme; austada erinevate

keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; (PRÕK 2014)

Kui Toomela ja Kikas uurisid täpsemalt üldpädevuste arendamist kolmandas kooliastmes, siis riiklikus õppekavas olid sotsiaalne ja kodanikupädevus eraldi määratletud. Uuendatud õppekavas on need löödud üheks pädevuseks.

Suhtlemine on osaks üldiselt inimeste igapäevas. Suhtlema peab tööl, kodus ning kasvõi poes käies. Sotsiaalne pädevus on selle alustalaks. Kui sotsiaalsed oskused on kehvad, siis inimesed jäävad hätta isegi kõige lihtsamates olukordades, mis nõuavad teiste inimestega suhtlemist ning nendega arvestamist. Nõrgem on ka akadeemiline edukus ning hea sotsiaalne pädevus on eelduseks populaarsusele, mis omakorda aitab vähendada koolis kiusata saamise tõenäosust. (Kikas 2015)

Tõenäoliselt on sotsiaalne ning kodanikupädevus õppekavas löödud kokku seetõttu, et need on omavahel lähedalt seotud. Üks eeldab toimetulekut lähikeskkonnas, teine laiemas keskkonnas ehk ühiskonnas. Tuuakse ka välja, et puhtalt lähikeskkonnas hakkama saamine ei tähenda, et saadakse hakkama ka ühiskonnas. Kodanikuühiskonna kompetentsuses määratletakse kas aspekti – ühelt poolt võimalus ja oskus kasutada ära oma õigusi, kasutades ära teadmisi sotsiaalsetest ja poliitilistest nähtustest ning struktuuridest. Teiselt poolt on oluline ka soov ning oskus toetuda demokraatliku kodanikuühiskonna arengut.

Kodanikupädevus on tähtis, et noored oskaksid leida erinevaid viise enda teostamiseks ja, et nad teadvustaksid oma tegutsemisvõimalusi. (Kikas 2015)

3. enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme; (PRÕK 2014)

Seda nimetatakse omamoodi aluspädevuseks, sest just läbi oskuse hinnata ennast muutub kättesaadavaks ka teiste pädevuste hindamine enda juures. Kohanemine

ümbritseva keskkonnaga on lihtsam kui mõistetakse oma tähendust enda ümber olevas keskkonnas. Siinkohal on ka oluline eneseregulatsioon – oskus kontrollida ja piirata oma impulsse ja harjumusi, et saavutada oma eesmärgid.

Oluliseks muudab antud pädevuse fakt, et kui inimene oskab enda omadusi, mõtteid ning tundeid teadvustada ja kirjeldada, siis saab neid vajadusel muuta, et need toetaksid enda eesmärkide täitmist. Samuti kui inimene on edukas eneseanalüüsimisel, siis tal on lihtsam tulla toime kriitiliste situatsioonidega. (Kikas 2015)

4. õpipädevus – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varem õpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi; (PRÕK 2014)

Teadmised ja oskused moodustavad kokku pädevuse ning püsivad muutuste tekkimine nendes on õppimine. See on protsess, mis nõuab aega ja ka teadlikku suunamist. Õppimist on vaja ka õppida. Viimastel dekaadidel on selleks vajalike oskusi jms peamiselt käsitletud enesejuhitud õppimise teoreetilises raamistikus.

Õpipädevus on vajalik, et õppimist kavandada, et seda analüüsida ning on oluline ka õppimise protsessi käigus. Kui inimesel on head õpioskused on tal suure tõenäosusega paremad tulemused ning ta on valmistunud rohkem pingutama. (Kikas 2015)

5. suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi; (PRÕK 2014)

Nagu ka sotsiaalse pädevuse puhul on suhtluspädevusel väga suur roll meie igapäeva elus, kõikides eluvaldkondades.

Suhtluspädevust jagatakse viieks erinevaks selle alla kuuluvaks pädevuseks:

- 1) Keelepädevus – keele formaalsete vahendite tundmine ning sõnumite koostamise, vahendamise ja mõistmise võime.
 - 2) Grammatikapädevus – Keele grammatiliste vahendite tundmine ning nende kasutamise oskus.
 - 3) Ortograafiapädevus – Kirjaliku teksti vastuvõtu ja loomisel vajalike sümbolite tajumise ja kasutamise oskus.
 - 4) Fragmaatiline pädevus – Kindlal eesmärgil sõnumite koostamise, struktureerimise ja kavandamise teadmine ja oskus.
 - 5) Sotsiolingvistiline pädevus – keele sotsiaalse mõõte teadmised ja oskused.
(Kikas 2015)
6. matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõenduspõhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt;
7. ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmäärke, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele; võtta arukaid riske; (PRÕK 2014)

Ettevõtlikkust saab vaadata kui inimese isiksust kirjeldavat tunnust. See sisaldab endas oskust probleeme lahendada, eesmäärke seada, aktiivsust sekkuda erinevatesse olukordadesse sealjuures omada järjekindlust ja ka usku oma suutlikkusse. Seda pädevust seostatakse ekstravertsuse, enesetõhususe ning saavutusvajadusega.

Ettevõtlikkuspädevus on oluline, sest inimene saab seeläbi tegutseda ettevõtlikult, saavutada seeläbi enda ja kaasinimeste paremat toimetulekut ning ka rahulolu elu

erinevates valdkondades. (Kikas 2015)

8. digipädevus – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutavas ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumite loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus. " (PRÕK 2014)

2006ndal aastal tegeles ühes osas Euroopa Parlamendi nõukogu ka võtmepädevustega ning Euroopa Liit tunnistas digipädevuseks üheks elukestva õppe võtmepädevustest. Nad nimetasid seda ülekantavas võtmepädevuseks, sest see võimaldab inimestel omandada ka teisi võtmepädevusi. Samuti on see seotud väga paljude 21. sajandi oskustega, mida vajavad kõik kodanikud selleks, et ühiskonnaelus ja majanduses aktiivselt osaleda.

Digipädevus on vajalik, et saavutada ühiskonna elus osalemisega, kaasatuse, tööhõive, puhkamisega, töötamisega seotud eesmärged. (Ferrari 2013)

Õpetamine ja kasvatamine peaksid olema omavahel seotud. Üks toetab teist ning õpetamisel endal on juba küljes kasvatuslik iseloom. Kui see nii ei toimi, siis järelikult õpetaja ise ei püstita endale kasvatusülesandeid ning jääb kinni vaid programmi või õpetaja ei arvesta meetodite valikul, et need on iseseisvad ja nendest tihti sõltuvad õpetaja ja õpilase suhted ning õpilaste suhted eakaaslastega. (Liimets 2001) Ka Kikas leiab, et õpetamine ei sisalda endast pelgalt teadmise edasi andmiseks vaid juba selle olemuseks on erinevate kognitiivsete protsesside, oskuste, väärtuste jne arengu toetamine. (Kikas 2015)

Põhikooli riiklikus õppekavas on küll pikalt välja toodud, mis üldpädevusi peab arendama, mida need endast sisaldavad, mis õppe- ja kasvatusesmärged on vaja täita, kuid pole kirjeldatud, kuidas neid arendada ning täpsemalt just, kuidas arendada ainesiseselt. Selles tulevad appi näiteks „Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes. Üldpädevused ja

nende arendamine.“ (Kikas 2015), Innove õppekavadele pühendatud koduleht, „Üldoskused – õpilase areng ja selle soodustamine koolis.“ (Ots 2005).

Üldpädevuste arendamiseks üldiselt on oluline, et nende üle arutletakse ja seda erinevates ainetundides. Kuigi paljud oskused arenevad juba varases eas on seda kergem teha täiskasvanu toel ja juhtimisel (Kikas 2015)

Järgnevalt toon välja „Üldpädevused ja nende arendamine“ raamatus välja toodud tegevused, mis aitavad arendada erinevaid üldpädevusi. Välja on toodud pädevuste grupid, mis olid esindatud põhikooli riiklikus õppekavas aastatel 2011-2013 (PRÕK 2011), sest just nendel aastatel kehtinud õppekava järgi on koostatud uurimus üldpädevustest ja nende arendamisest. Selle tõttu jäävad antud uurimustöö osast välja üldpädevuste grupid nagu kultuuri- ja digipädevus. Lisaks olen jätnud välja matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalase pädevuse kaalutlustel, et need ei ole väga tugevalt seotud huvijuhiga igapäeva tööga.

Väärtuspädevuste arenemist toetab õpetaja poolne toetus arvamuste paljususe suhtes, see soodustab sallivuse ja tolerantsuse arengut. Arutlemine erinevate väärtuste üle, nii enda kui teiste väärtuste kahtluse alla seadmine ning õpetaja poolne kiitus, kui õpilane käitub sallivalt või prosotsiaalselt.

Enesemääratluspädevuse arenemist toetab kui õpetaja räägib oma tunnetest, see aitab arendada empaatiat ning teadvustada nii enda kui ka teiste tundeid. Kui õpilased saavad võimaluse astuda n-ö teiste kingadesse astuda – arendab erinevate vaatepunktide nägemise oskust. Soovitades hingata sügavalt sisse ja välja enne pingelist olukorda – aitab harjutada emotsioonide reguleerimist. Andes ülesandeid, kus üks paari liige peab kordama, mida eelmine just ütles – arendab refleksiivse kuulamise oskust.

Õpipädevuste arendamist saab toetada kui õpetajal on teada õpilase taust, mida ta juba oskab. Oluline on, et õpilasele oleks teadvustatud, et ta õpib ka õpipädevust. On oluline, et keskkond, kus õpitakse on toetav ning õpilased teaksid, et vigade tegemine on loomulik osa, nendest tuleb lihtsalt õppida.

Suhtluspädevuse arendamist saab toetada näiteks läbi rollimängude, läbi sõnavara arendamise, läbi valikute võimaldamise ja läbi õpitava seostamise reaalse eluga.

Sotsiaalse pädevuse arendamist toetab grupitööd sisaldavate ülesannete andmist, kui õpetaja ise on eeskuju sobivast sotsiaalsest suhtlemisest ja käitumisest, kui õpetaja tõstab esile ja tunnustab kui õpilane on käitunud prosotsiaalselt ja/või empaatiliselt. Samuti on toetavaks antud pädevuse arendamisel kui arutleda erinevate probleemilahendus viiside üle.

Kodanikupädevuse arendamist toetab arutelu päevakajalistel teemadel ning muutuste esile tõstmine, toetades õpilasesinduse otsustusvõimalusi, loominguliste tööde planeerides valides teemasid, mis aitavad märgata ja teadvustada rohkem seda, mis ühiskonnas toimub.

Ettevõtlikkuspädevuse arendamist toetab kui õpetaja julgustab kodanikualgatusi ja üldüldist algatustegevust koolis, pannes õpilasi erinevatesse situatsioonimängudesse, kus tuleb olukorra lahendamiseks erinevaid lahendusvariante välja mõelda, rakendades viktoriine, mälumänge, ajurünnakuid ja keeleristsõnu, andes õpilastele pikema ajalisi projekte.

Et saaks rääkida sellest, kuidas huvijuht aru saab üldpädevustest tuleks tutvuda esmalt sellega, kes on huvijuht, mis on tema pädevus ning millised on tema tööülesanded. See aitab paremini mõista, millega ta igapäevaselt koolis kokku puutub ning kui palju selle sisse jääb ja peaks jääma üldpädevustega tegelemist, mis ülesanded annavad võimaluse üldpädevuste arendamiseks. Toon järgnevalt välja mõned definitsioonid huvijuhist endast.

Noorsootöö strateegia kohaselt (Noorsootöö... 2006) on huvijuht noorsootöötaja koolis. Põhirõhk on huvitegevus, noorte osalus ja teavitamine lisaks ka erinoorsootöö).

Noorsootöö lektor Urmo Reitav (Reitav 2007) seletab huvijuhi mõistet lahti nii: kui inimene, kes juhib huvitegevusega seotut. Huvi poole seletab ta lahti lähtuvalt EV haridusseadusest kus §13 sätestab, et „Huviharidus on teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide kogum, mis on omandatud süsteemse juhendatud tegevuse käigus vaba tahte alusel tasemeõppes, täienduskoolitusest ja tööst vabal ajal ning mis loob võimalusi isiksuse mitmekülgseks arenguks.“ (EV haridusseadus) Samuti nimetab Reitav

Noorsootöö õpikus (Reitav 2013) huvijuhte noorsootöö koordineerijaks kooliks. Ta võrdleb ka omavahel noorsoo töötajat ja huvijuhti, et paremini defineerida viimast „Huvijuhi pädevused sarnanevad noorsootöötaja pädevustega, oluline erinevus on töökeskkond – kool. Huvijuht peab tundma kooli toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning lähtuma pedagoogilisest tööst. Piltlikult võib huvijuhti nimetada sillaehitajaks formaalse ja mitteformaalse õppimise vahel.“ (Reitav 2013 lk 226)

Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias on võimalik õppida rakenduskõrghariduse tasemel huvijuht-loovtegevuse erialal. Kool kutsub lausega: „Eriala sobib kõigile, kelles peitub tahe ja vajadus aidata lapsi ja noori nende eneseleidmises ja –teostuses.“ (TÜ VKA 2016) Sellest võib lähtuda, et huvijuht on inimene, kes aitab noortel ennast leida ja teostada.

Huvijuhi tegevuse eesmärk koolis:

Huvihariduse eesmärgiks seab huviharidus standart (Huviharidus 2007) luua võimalusi mitmekülgeks isiksuse arenguks ja luua tugi ja alus sellele, et inimene saaks areneda hästi funktsioneerivaks ühiskonna liikmeks.

Huvijuhid ise peavad oma töös põhieesmärgiks huvitegevusteks võimaluste loomist ning kooli hoiakute kujundamine. Oluline ka noorte vaba aja sisustamine. Mõned toovad ka välja näiteks silmaringi avardamist, tervislike eluviiside kujundamist, liiklusalaste teadmiste andmist, õppe- ja kasvatustöö eesmärkide saavutamist jne. Nii noorsootöötajad kui huvijuhid peavad kõige olulisemaks noorte väärtushinnangute kujundamist. Huvijuhid peavad eriti oluliseks, et noored oskaksid iseseisvalt mõelda ja analüüsida, ning oskaksid vastutust võtta ning koostööd teha. (Tart 2011)

Huvijuhi tööülesanded koolis:

Oma 2011 aastal tehtud lõputöös uuris Tiina Tart, missugused on noortekeskuste noorsootöötajate ja huvijuhtide tegevuseesmärkide sarnasused ja erinevused. Selles uurimuses nimetasid huvijuhid oma peamisteks tööülesanneteks sündmuste korraldamist ja sellega seonduvat tööd, huvitegevuseks võimaluste loomist ja huviringide töö koordineerimist ning projektitööd. Peeaegu sama tähtsaks mahult peavad nad

huvitegevusteks võimaluste loomist ja huviringide töö koordineerimist. Vähem tuuakse välja projektitööd, koostööd noortega- ja ringijuhtidega, huviringi juhtimist jne.

Heili Jõe uuringus huvijuhtide kohta grupeeris ta huvijuhtide tegevused kooliks 10 kategooriaks: „

1. huvitegevus koolis (tunnivälised üritused ja sellega seonduv korraldus, ringitöö koordineerimine, koolivälised üritused);
2. suhtlemine eri osapooltega (õpilased- ÕOV ja kasvatustöö/tugiõpilased ja kutsenõustamine ja õpilaste vahendamine; kolleegis ja klassijuhatajad; juhtkond e. direksioon; lapsevanemad; meedia ja suhtekorraldus- kirjavahetus; suhtlus vilistlaskoguga). Suhtlemise alla käib ka peaasjalikult üldine infoliikumine koolis ja väljaspool kooli tuleva info edastamine (näiteks koolitustest ja edasiõppimisest, üritustest, näitagitatsioon e. stendid);
3. metoodiline töö, töö õppekavaga, sisuline osalemine arenguid puudutavates otsustusprotsessides (arengu- ja tööplaanid), sisulised analüüsid ja aruanded, õppekavatöö ja ainekomisjonis osalemine, nõupidamistel sisuline osalemine;
4. tehniline töö: dokumentatsiooni korrashoidja aruandlus;
5. eriala ja huviga seotud tegevused: ringide juhtimine, raamatukogutöö, tuletõrjuja);
6. erinevate projektide koordineerimine (narkoennetus, heategevusüritused), noorsooorganisatsioonide esindaja koolis, koolileht, kooliraadiotöö;
7. üldised koolielu korraldavad küsimused (töötajatabelid, asendustunnid, ruumide kasutusplaan, koolitraditsioonid, pikapäevarühmad, koolikaunistamine, kooliterritooriumi kontroll), jooksev töö ja ühekordsed ülesanded;
8. maakondlikud ja vallaüritused ning nende korraldamine e. huvitegevus kohaliku omavalitsuse tasandil;
9. koolitus (Enese ja teiste koolitustega seotud küsimused);
koolitraditsioonide säilitamine, koolikroonika.“ (Jõe 2004)

Huvijuht ja üldpädevused:

Noorsootöö strateegia sätestab, et üldhariduskoolis töötav noorsootöötaja ehk huvijuht peaks toetama kooli õppekava eesmärkide saavutamist. (Noorsootöö 2006) Kuna üldpädevuste arendamine on õppekava üks osa ja üks eesmärkidest, siis huvijuht peaks olema sellega kursis ning seda rakendama ka oma töös.

Üldpädevuste arendamist ei ole otseselt sõnastatuna kirjas huvijuhi eriala õppekava õpiväljundites. Küll aga enamik õpiväljundeid katavad PRÕKis väljatoodud üldpädevusi. Pigem siis selliseid pädevusi, mis on seotud eriala spetsiifikaga: kultuuri-, suhtlus- ja sotsiaalsuspädevused näiteks.

2. HUVIJUHTIDE ARUSAAM ÜLDPÄDEVUSTEST JA NENDE KUJUNDAMISEST OMA TÖÖS

2.1. Uurimuse eesmärk ja metoodika

Uurimuse eesmärk on teha kindlaks huvijuhtide arusaamine üldpädevuste olemusest ja tema enda osast nende kujundamisel põhikoolis.

Uurimisküsimusteks on:

- 1) kuidas mõistavad huvijuhid mõistet „üldpädevus“,
- 2) milliseid üldpädevusi peavad huvijuhid olulisemateks,
- 3) millist osa näevad huvijuhid endil üldpädevuste kujundamises ja kuidas nad seda ellu viivad.

Uurimisviis on kvantitatiiv-kvalitatiivne.

Uurimistöös oli üldkogumiks (N=51) Eesti suurima linna koolide huvijuhid 2016. aasta kevadel.

Valimi koostamise viisiks oli kõikne valim, aga vastas vaid 20 huvijuhti ehk 39% üldkogumist.

„Kõiksest valimist kõneldakse siis, kui uuritakse ja mõõdetakse populatsiooni kõiki objekte. Kõikne valim langeb kokku populatsiooniga või erineb sellest väga vähe. Kui uurimine hõlmaks näiteks Eesti ülikoole, siis kõikse valimi korral mõõdetaks teatud tunnuseid kõigis neis.“ (Õunapuu 2014 lk142)

Andmete kogumiseks kasutasin ankeetküsitlust veebi keskkonnas (vt lisa 1). „Küsimustik on uuritavatele küsimuste esitamise ja vastuste registreerimise vorm uurimisprobleemi lahendamise eesmärgil.“ (Õunapuu 2014 lk160). Küsitluse koostas tuginedes põhikooli riiklikule õppekavale, antud töö uurimisküsimustele ning „Üldpädevused ja nende

arendamine“ raamatu ideedele. (Kikas 2015). Küsitluse täitmiseks kulus aega umbes 10-15 minutit. Saadud andmeid on võrreldud, analüüsitud ning tehtud järeldused, mis kehtivad vaid selle kontingendi puhul. Avatud vastused on kodeeritud lühendiga HJ, mis vastab huvijuhile ning vastajale kuuluva koodi numbriga: näiteks huvijuht number 3 on töös HJ3. Ankeetküsitlusele vastas üldkogumist (N=51) 20 huvijuhti ehk 39%.

2.2. Ankeetküsitluse tulemused

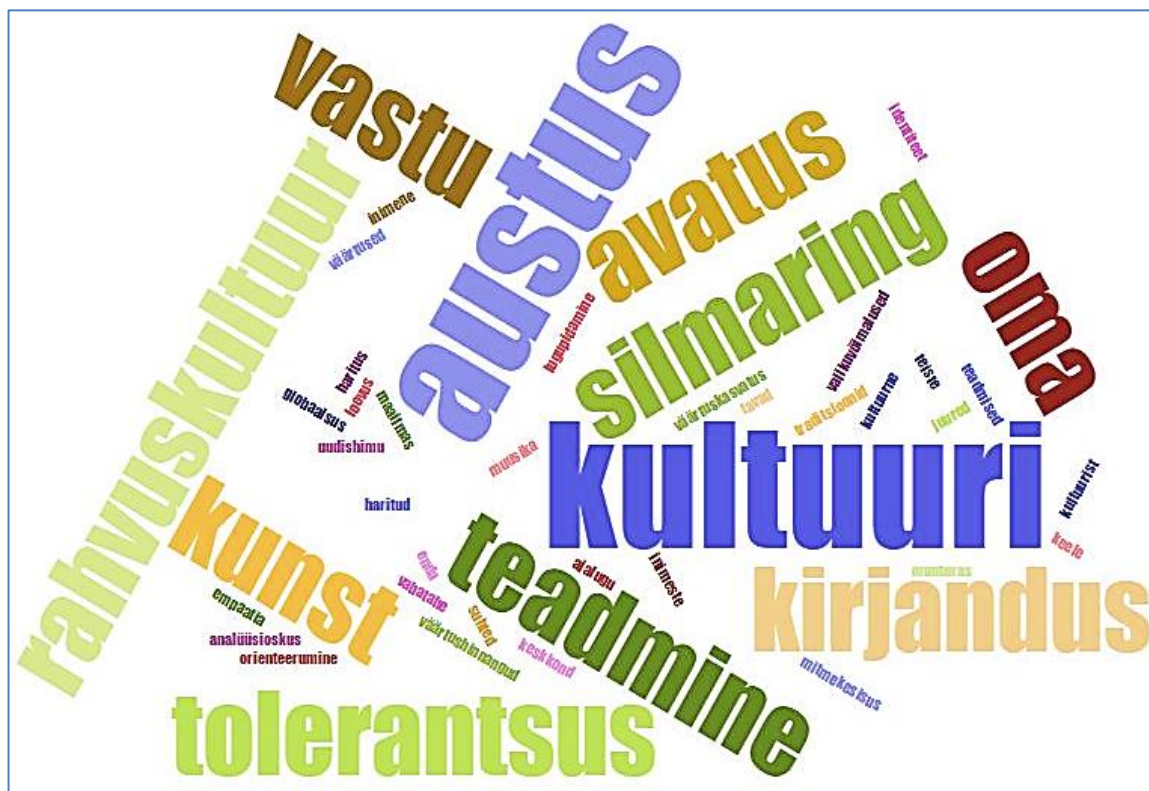
2.2.1. Huvijuhtide arusaam üldpädevustest

Kindlakstegemiseks, kuidas huvijuht mõistab üldpädevust oli vaja küsimustikus (lisa 1) omaenda sõnadega kirjeldada, mida tähendab mõiste „üldpädevus“. Lisaks oli vaja välja valida kolm pädevust, mille puhul sai minna natukene täpsemaks ning kirjeldada igat välja valitud pädevust 3 märksõnaga.

Mis on huvijuhi jaoks üldpädevused? Ühendades kokku sarnased definitsioonid ning tuues välja ka need, mis olid erinevad, sai loogilise ülesehitusena kokku panna huvijuhtide vastusest järgneva definitsiooni:

Üldised teadmised ja oskused elus toimetulekuks, mis on nii öelda baasteadmised. Need on valdkonna ülesed ning neid õpitakse läbi kogemuste aineteüleselt. See sisaldab endast kogemust, mida on tarvis kogu elu vältel ning, mis aitavad elus toime tulla. Need tulevad kasuks selleks, et orienteeruda erinevates keskkondades, aitavad teha teadvustatud otsuseid, aitavad iseseisvalt areneda. Lisaks toodi ka välja, et need on mõisted, mida õpilased peavad ära õppima ning lisaks sisaldab see endas ka suutlikust asjast aru saada ja kaasa mõelda. Leidus ka üks huvijuht, kes oli kirjutanud definitsiooni otse põhikooli riiklikust õppekavast.

Pädevuste kirjeldamiseks kasutati vastamisel märksõnu. Antud vastuste puhul panin ma märksõnad sõnapilve generaatorisse, mis sõnad grupeerib ning jaotab populaarsuse järgi. Mida rohkem märksõna esineb, seda suurem on ta sõnapilves ning mida vähem sõna esineb, seda väiksem on märksõna joonisel (vt joonised 1 – 6).

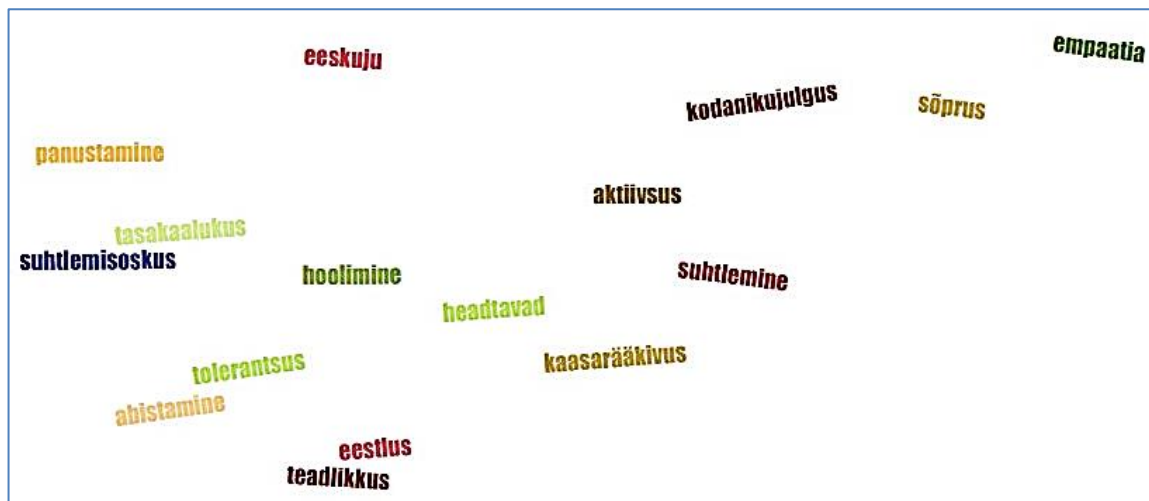
Joonis 1. Huvijuhtide arusaam kultuuri- ja väärtuspädevusest.

Kultuuri- ja väärtuspädevuse puhul toodi kõige tähtsamate märksõnadena välja kultuur ja austus. Kuid lisaks tõusid esile ka rahvuskultuur, avatus, silmaring, teadmine, kirjandus, tolerantsus ja kunst.

Joonis 2. Huvijuhtide arusaam suhtluspädevusest

Suhtluspädevuse puhul toodi kõikide huvijuhtide lõikes kõige rohkem välja sõna „koostöö“ ja „keeled“. Ülejäänud sõnu toodi välja vaid ühe korra, kuid seal hulgas olid näiteks diplomaatilisus, sõprus, hoolivus, eeskuju, abivalmidus, emotsionaalne intelligentsus, suhtlemisoskus.

Joonis 3. Huvijuhtide arusaam sotsiaalsest- ja kodanikupädevusest

Sotsiaalse- ja kodanikupädevuse põhul kattuvaid sõnu ei olnud. Toodi välja teiste seas teadlikkust, abistamist, tolerantsust, hoolimist, häid tavaid, suhtlemisoskuseid jne.

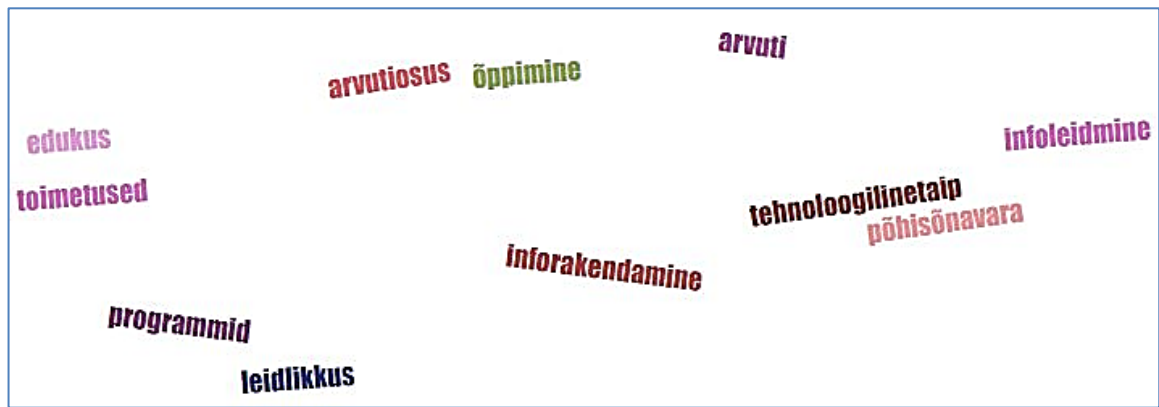
Joonis 4. Huvijuhtide arusaam õpipädevusest

Õpipädevuse puhul peeti kõige olulisemaks fakti, et see on ja peaks olema elukestev. Veel tõid mitmed välja, et sinna alla kuulub kindlasti motivatsioon, eesmärgistatus ning teadmised. Ainult ühe korra tuli välja selliseid sõnu nagu – õppimine, analüüsivõime, ülikool, süsteemsus, teadlikkus, vastutustunne, loogiline mõtlemine, keskendumine jne.

Joonis 5. Huvijuhtide arusaam enesemääratluspädevusest.

Enesemääratluspädevuse puhul tuli välja kõige olulisemana identiteet. Teisena kasutati kirjeldamiseks ka termineid nagu eneseanalüüs ja kuuluvus. Lisaks toodi välja, et see sisaldab endas teadmisi iseendast, mis meeldib, mis ei meeldi, mis on iseenda tugevused ja mis on nõrkused. Samuti tuleks mainida ka initsiatiivi, suhestumist, tagasisidet ja vastutust.

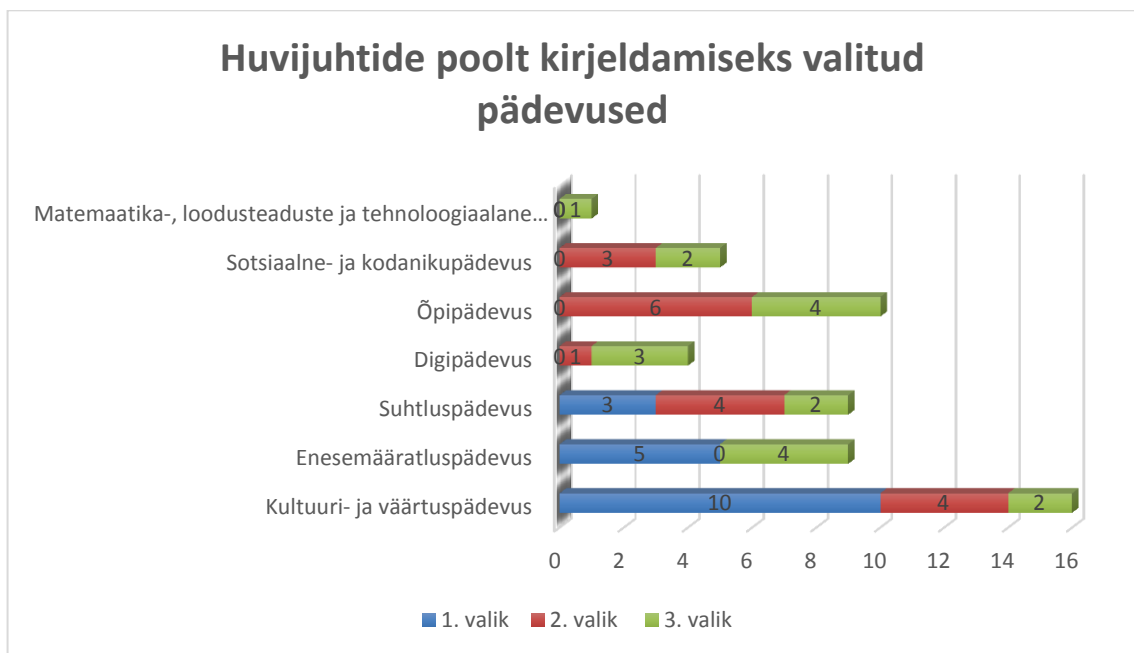
Joonis 6. Huvijuhtide arusaam digipädevusest

Digipädevust valiti kirjeldamiseks vähe ning kattuvaid sõnu ei leidnud. Digipädevust seostati tugevalt arvuti ja selles teostavate tegevustega. Oluliseks oskus seda kasutada, sealt info leidmine ja selle kasutamine, arusaamine seal olevatest sõnavarast. Digipädevust seostab üks inimene ka edukusega.

Kõige vähem, ehk vaid ühel korral toodi välja matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalne pädevus. Selle alla toodi kolm märksõna “loogika, infokogumine, info töötlemine” (Huvijuht nr 07 edaspidi lühidalt HJ07).

2.2.2. Huvijuhtide hinnang üldpädevuste olulisusele

Küsitluse (vt lisa 1) teises küsimuses said huvijuhid võimaluse valida välja kolm pädevust, mida kirjeldada kolme märksõnaga. Eelmises alapeatükis vastavalt nendele vastustele tegin sõnapilved ja analüüsisin kuidas neid pädevusi kirjeldati. Siinkohal aga teen kokkuvõtte sellest, mis pädevusi nendeks kolmeks kirjeldatavaks valiti, mida valiti esimeseks, mida teiseks, mida kolmandaks ning üle üldiselt, mida valiti kirjeldamiseks kõige rohkem, mida kõige vähem.

Joonis 7. Huvijuhtide jaoks tähtsamad pädevused

Joonisel (vt joonis 7) on välja toodud, milliseid pädevusi valiti üldse kõige rohkem nende kolme sekka ning samuti on selle sees näha, kas valiti kõige tähtsamaks (1. valik), 2. valikuks või vähem tähtsamaks nendest kolmest (3. valik). 2 inimest jätsid sellele küsimusele üldse vastamata. Üldse ei valitud ettevõtlikkuspädevust. Antud küsimuse puhul saab rääkida kolmest erinevast küljest – kas valiti pädevusi selle järgi, mis on tähtsam või selle järgi, mis on seotud rohkem nende töö valdkonnaga või lihtsalt selle järgi, mida osatakse kõige rohkem kirjeldada. Siin ei saa vaadata üheselt, et siin valitud pädevused on kõige olulisemad.

Kõige rohkem ülduliselt valiti antud küsimuse juures kirjeldamiseks kultuuri- ja väärtuspädevust, selle valisid 16 huvijuhti. Kõige vähem valiti matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalast pädevust, mille valis kirjeldamiseks vaid 1 huvijuht.

Kõige rohkem 1. valiku puhul oli valitud kultuuri- ja väärtuspädevust – valiti 10 korral 18st.

Teisena oli kõige olulisem huvijuhtidele enesemääratluspädevus – valiti 5 korral 18st.

Kolmandana toodi välja suhtluspädevus – valiti 3 korral 18st.

Esimese valiku, ehk kõige tähtsama puhul valitigi just ainult neid kolme.

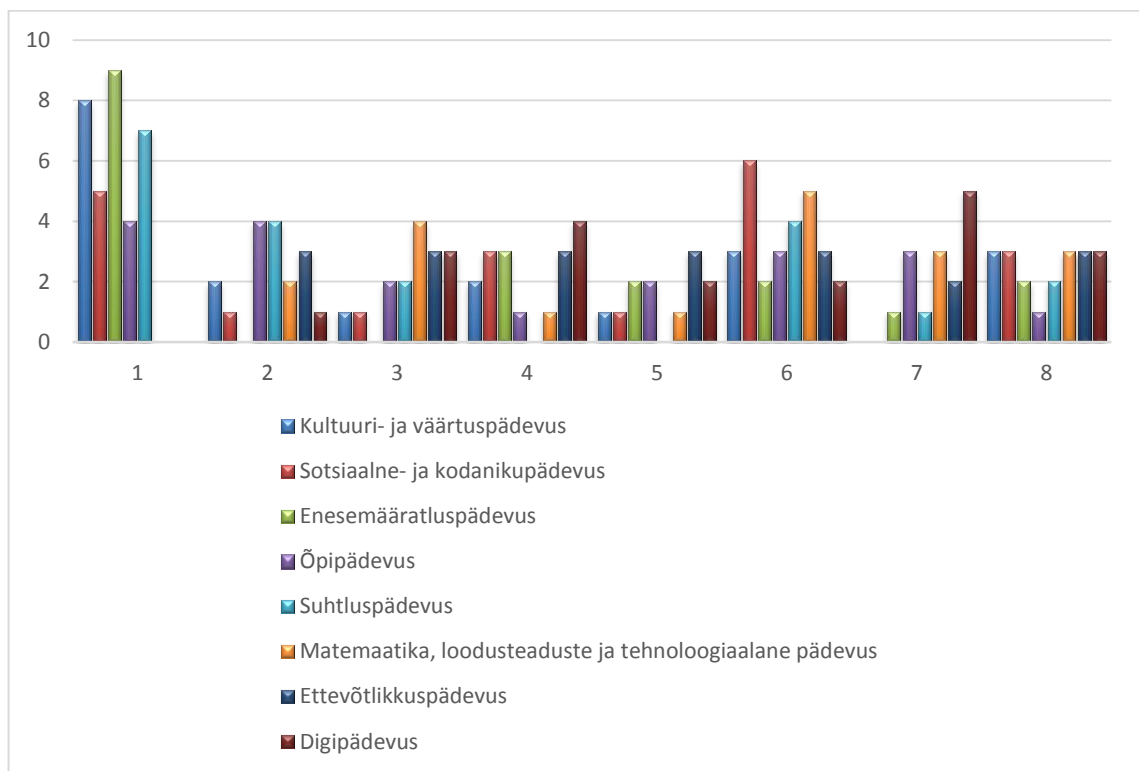
Teise valiku puhul valiti kõige rohkem õpipädevust – 5 korral 18st.

Kõige vähem aga digipädevust, mille valis vaid üks huvijuht selles kohas.

Kolmanda valiku puhul valiti võrdselt kahte pädevust – enesemääratluspädevust ja õpipädevust, mõlemat valisid 4 huvijuhti. Kõige vähem valiti kolmanda valiku puhul matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalast pädevust, mille valis vaid üks huvijuht.

Kui eelmiste tulemuste järgi ei saa öelda üheselt, et seal rohkem valitud pädevused on kõige olulisemaks huvijuhtidele, siis järgmiste andmete puhul saab.

Küsimustikus (vt lisa 1) said huvijuhid hinnata iga pädevust 8 palli süsteemis, kus 1 on kõige tähtsam ja 8 on kõige vähem tähtsam. Esmalt jaotasin andmed tabelisse selle järgi, mida valiti kõige rohkem kõige tähtsamaks ning mida kõige vähem tähtsamaks jne.

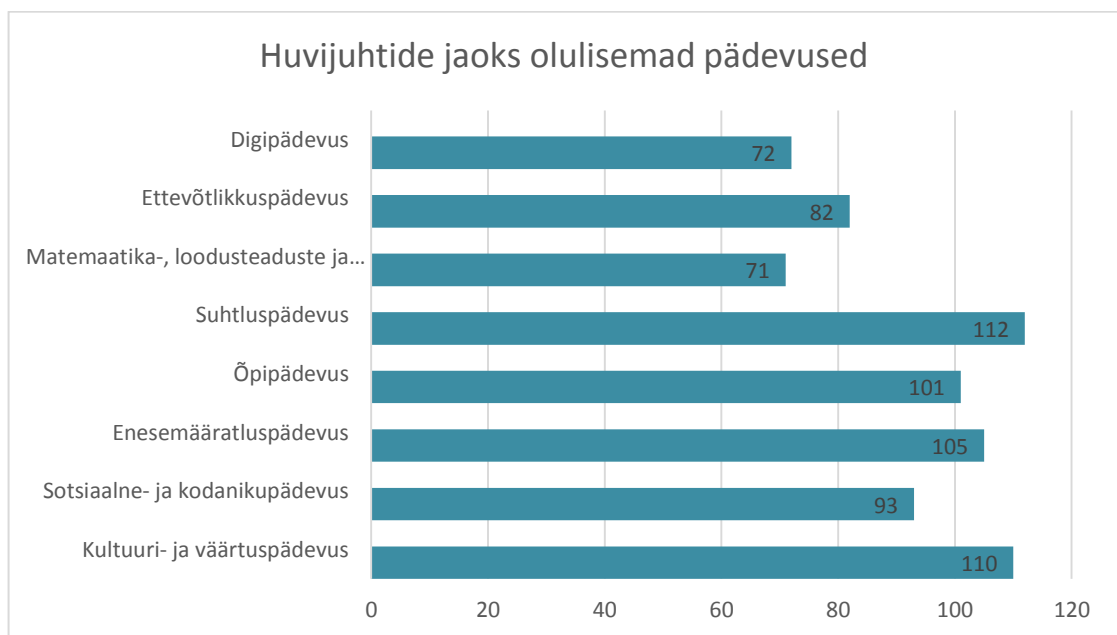

Joonis 8. Huvijuhtide jaoks olulisemad pädevused

Kõige rohkem hinnati tähtsusele esimesele kohale enesemääratluspädevust (9 vastajat 20st). Lisaks on olulised ka kultuuri- ja väärtuspädevus (8 vastajat 20st) ning suhtluspädevus (7 vastajat 20st). Vähemusse jäid esimese prioriteedina Sotsiaalne- ja kodanikupädevus (5 vastajat 20st) ning õpipädevus (4 vastajat 20st). Kõige tähtsamaks ei hinnanud huvijuhid üldse digipädevust, matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalast pädevust ning ettevõtlikkuspädevust. Tähtsusele teiseks tuli kõige rohkem kaks pädevust – õpipädevus ja suhtluspädevus (mõlema puhul 4 vastajat 20st). Lisaks hinnati sinna ka

ettevõtlikkuspädevust (3 vastajat 20st), kultuuri- ja väärtuspädevust (2 vastajat 20st), matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalast pädevust (2 vastajat 20st) ning sotsiaalset- ja digipädevust (mõlema puhul 1 vastaja 20st). Tähtsusest nii öelda viimasele kohale jäeti ühtlaselt palju viis pädevust (kõigi puhul 3 vastajat 20st): kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne- ja kodanikupädevus, matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus, digipädevus ja ettevõtlikkuspädevus. Lisaks paigutasid kaks inimest sinna ka enesemääratlusepädevuse ning kaks inimest suhtluspädevuse. Üks inimene leidis, et kõige vähem tähtis on õpipädevus.

Kui aga muuta pallid hinneteks ning pöörata ümber (Tähtsusest esimene saab 8 punkti ning kõige vähem tähtsam 1 punkti) ja liita omavahel kokku, siis kõige tähtsamatena tõusevad esile kultuuri- ja väärtuspädevus ning suhtluspädevus. Joonisel (vt joonis 9) on punktid kokku liidetud ning näidatud koondsummana. Tähtsusest palju maha ei jää ka õpipädevus ning enesemääratluspädevus. Vähe peetakse tähtsaks matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalast pädevust. Arvan, et põhjus siin võib peituda selles, et ei teata, kuidas see toetab kõiki teisi pädevusi ja oskusi elus või on huvijuhi töö nõnda loov töö, et kõike sellele lähedasemat hinnatakse rohkem. Samuti hinnatakse vähe digipädevust ning ettevõtlikkuspädevust kuigi ometi on viimane neist pädevus, mille arendamine peaks eesmärgiks olema õpilasesindustes.

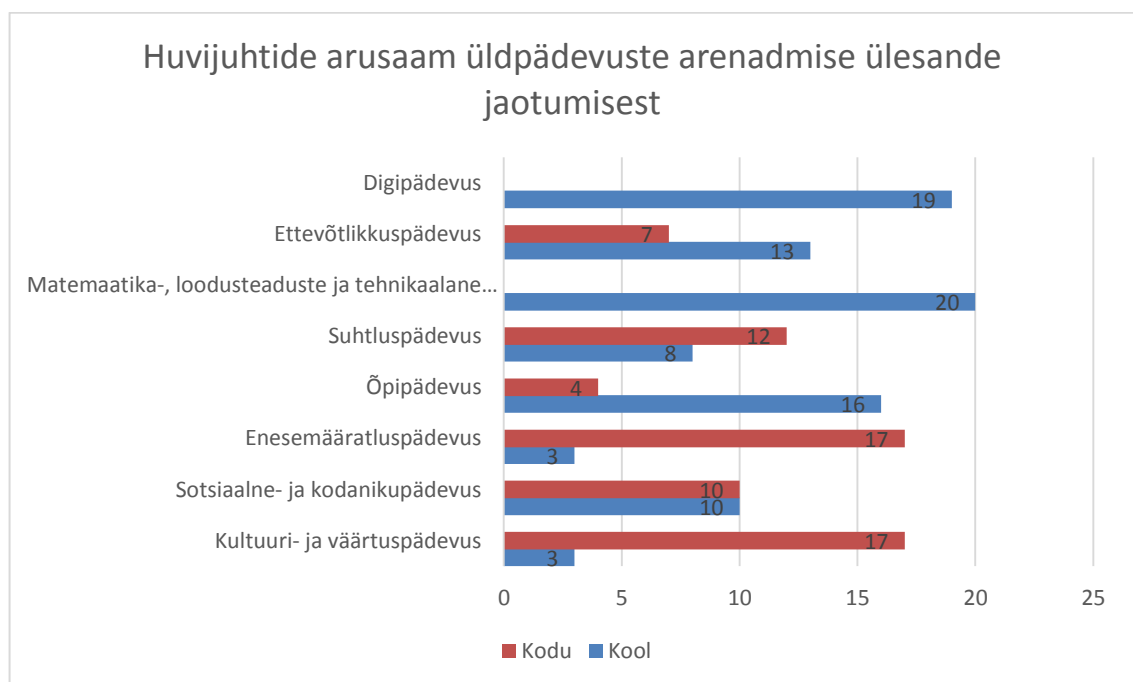

Joonis 9. Huvijuhtide jaoks olulisemad pädevused

2.2.3. Üldpädevuste kujundamise osa huvijuhi töös

Et teada saada, kas huvijuhtide arvates üldse on üldpädevuste arendamise koht ka koolis (ja seal hulgas seotud ka tema enda töö ülesannetega) esitasin küsimustikus (vt lisa 1) küsimuse, kus pidi vastavalt pädevusele valima, kas seda peaks arendama pigem kool või pigem kodu. Kuna siin kohal ei olnud võimalik vastata „mõlemad“ siis võib jääda ruum ka sellele, et paljude pädevuste puhul arvatakse, et arendama peaksid mõlemad ja näiteks koostöös. Aga antud uurimuse kontekstis räägin sellest, mida vastustest välja saab lugeda ehk kas pigem kool või pigem kodu.

Küsites, kas pigem peaks üldpädevusi arendama kool või kodu sõltus vastus spetsiifilisest pädevusest.

Joonis 10. Huvijuhtide arusaam üldpädevuste arendamise ülesande jaotumisest kodu ja kooli vahel

Absoluutsele üksmeelele jõuti ühe pädevuse puhul – matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalane pädevus – mille puhul leidsid kõik 20 vastajat, et seda pädevust tuleks arendada pigem koolis. Sarnasele üksmeelele jõuti ka digipädevuse puhul, kus vaid üks vastaja leidis, et seda tuleks arendada kodus, ülejäänud 19 vastajat leidsid, et ka seda pädevust peaks arendama pigem kooli keskkonnas. Pädevused, mille arendamine enamus huvijuhtide poolt jäeti kooli osaks olid õpipädevus (16 vastajat 20st leidis, et see peaks

olema pigem kooli ülesanne), ettevõtlikkuspädevus (13 vastajat 20st leidis, et see peaks olema pigem kooli ülesanne), lisaks juba eelmainitud digipädevus (19 vastajat 20st leidis, et see peaks olema pigem kooli ülesanne) ning matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalane pädevus, mille puhul kõik 20 vastajat leidsid, et selle arendamine on pigem kooli ülesanne. Pädevused, mille arendamine enamus huvijuhtide poolt jäeti kodu ehk lapsevanemate osaks olid Kultuuri- ja väärtuspädevus (17 vastajat 20st leidis, et see peaks olema pigem kodu ülesanne), enesemääratluspädevus (17 vastajat 20st leidis, et see peaks olema pigem kodu ülesanne), suhtluspädevus (12 vastajat 20st leidis, et see peaks olema pigem kodu ülesanne). Sotsiaalse- ja kodaniku pädevuse puhul olid vastused võrdsed, 10 huvijuhti leidis, et see peaks olema pigem kodu ülesanne ning 10 huvijuhti leidis, et see peaks olema pigem kooli ülesanne.

Küsitlusele vastajatel oli ka võimalus jaotada pädevuste arendamise ülesannet spetsiifilisemalt, oli võimalus valida aineõpetaja, klassijuhataja, huvijuhi, noorsootöötaja ja lapse enda vahel. Antud küsimusele vastas 19 huvijuhti.

Taaskord jõuti täielikule üksmeelele vaid *matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalase* pädevuse puhul, kus kõik 19 vastanut leidsid, et see on aineõpetaja ülesanne.

Tugevalt aineõpetaja ülesandeks peeti ka *digipädevust*, kus 16 19st leidsid, et see on aineõpetaja ülesanne.

Võib öelda, et aineõpetaja ülesandeks jäetakse ka *õpipädevus* (9 vastajat 19st). Lisaks leiti, et õpipädevust peaks arendama ka laps ise (4 vastajat 19st), klassijuhataja (3 vastajat 19st) ja ka laps ise (2 vastajat 19st). Lisaks pandi seda ka huvijuhi (ühel korral), lapsevanema (ühel korral) ja ka klassijuhataja (ühel korral) ülesandeks.

Tugevalt lapsevanema ülesandeks jäeti *kultuuri- ja väärtuspädevus* (12 vastajat 19st), kuid paljud näevad siin ka olulist rolli huvijuhil (7 vastajat 19st).

Vanemate hooleks jäetakse ka *enesemääratlus pädevus* (12 vastajat 19st), 3 vastajat arvas ka, et selle eest peaks hoolitsema laps ise.

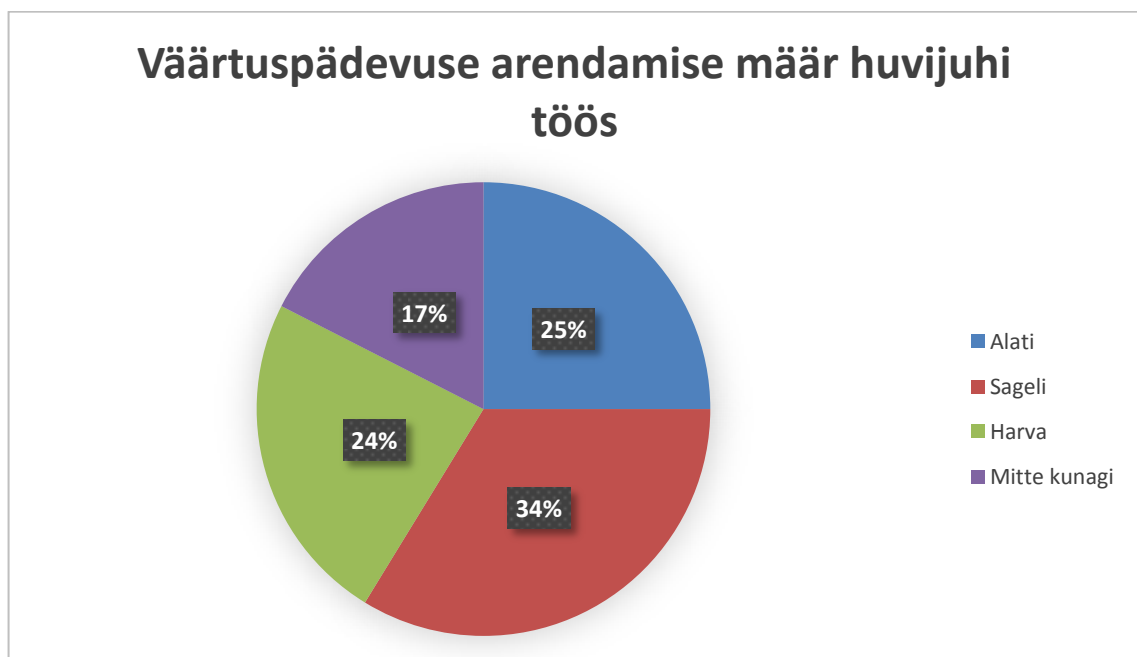
Omavahel võrdselt jaotati kohustus huvijuhile ja klassijuhatajale (mõlema puhul 2 vastajat 19st).

Tugevalt tõusis lapsevanema ülesandena esile ka *suhtluspädevus* (10 vastajat 19st), kus teistena jagati seda ülesannet huvijuhi ja klassijuhataja ülesandeks (mõlema puhul 3 vastajat 19st), 2 inimest arvas, et see võiks olla aineõpetaja ülesanne ning üks arvas, et see võiks olla ka noorsootöötaja ülesanne.

Sotsiaalse- ja kodaniku pädevuse puhul hinnati kõige rohkem lapsevanema ülesandeks (7 vastajat 19st), kuid ligi lähedaselt sama palju hinnati ka huvijuhi ülesandeks (6 vastajat 19st), lisaks veel ka klassijuhataja ülesandeks (4 vastajat 19st) last ennast ning noorsootöötajat pakuti sellesse kohta mõlema puhul ühe korra.

Vaid ühe pädevuse puhul arvasid huvijuhid, et see peaks kuuluma huvijuhi ülesannete alla ning selleks oli *ettevõtlikkuspädevus* (5 vastajat 19st). Samas väga palju peeti seda ka lapsevanema ülesandeks (4 vastajat 19st). Võrdselt jaotusid omavahel hääled aineõpetaja, klassijuhataja ja lapse enda vahel. Igäihe puhul leidsid 3 inimest, et see on just nende ülesanne. Ühe korra hinnati ka selle pädevuse kujundamine noorsootöötaja ülesandeks.

Väärtuspädevuste arendamine:

Joonis 11. Väärtuspädevuse arendamise määr huvijuhi töös

„Toetan verbaalselt õpilaste arvamuste paljusust“ - 5 inimest leidis, et teeb seda alati, 11 inimest sageli ja 4 harva.

„Tekitan arutelusid erinevate väärtuste üle“ 4 inimest leidis et teeb seda alati, 10 inimest sageli, 4 harva ja 2 mitte kunagi.

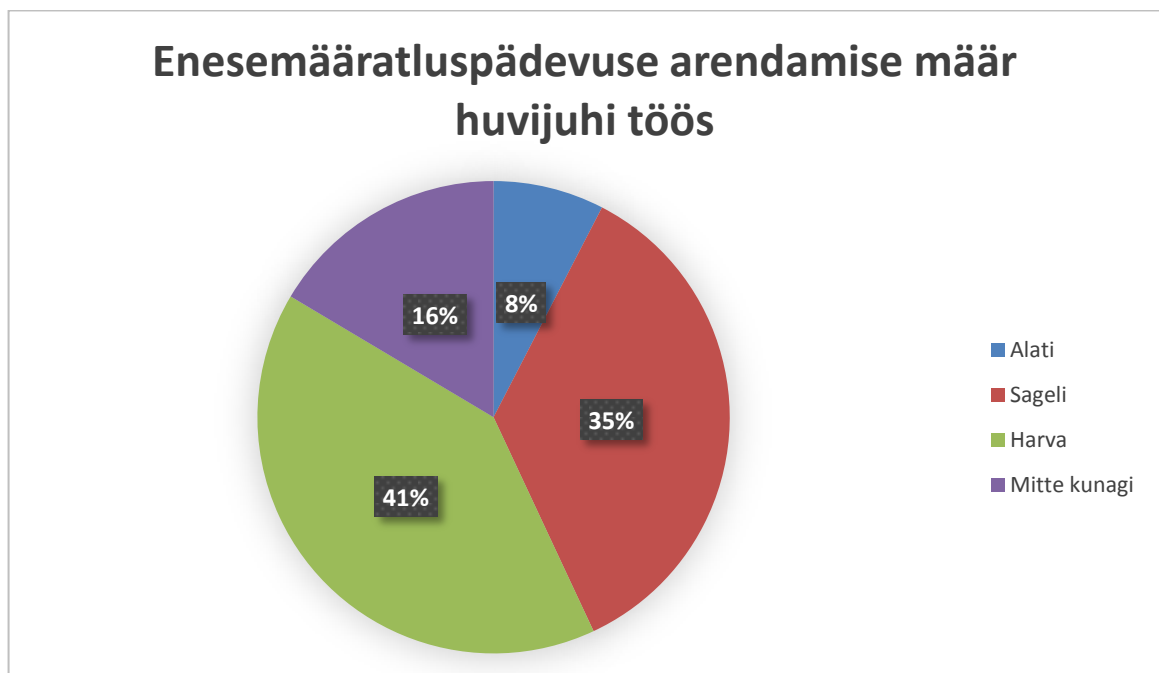
„Suunan uurima ja ka kahtluse alla seadma nii enda kui teiste väärtuseid“ 1 leidis, et teeb seda alati, 4 sageli, 10 harva ja 5 mitte kunagi

„Kiidan õpilaste prosotsiaalsel käitumist ja sallivust“ 10 inimest leidis, et teeb seda alati, 8 inimest sageli, 1 harva ja 1 mitte kunagi

Lisaks pöörasin ühe väite negatiivseks ehk selle teostamine tegelikult ei toeta vääruspädevuse arendamist, vaid hoopis vastupidine toetaks.

„Räägin, millised tõekspidamised on valed ja milline käitumine sobimatu“ 4 inimest leidis, et teeb seda alati, 10 inimest sageli ja 6 harva

Enesemääratluspädevus:

Joonis 12. Enesemääratluspädevuse arendamise määr huvijuhi töös

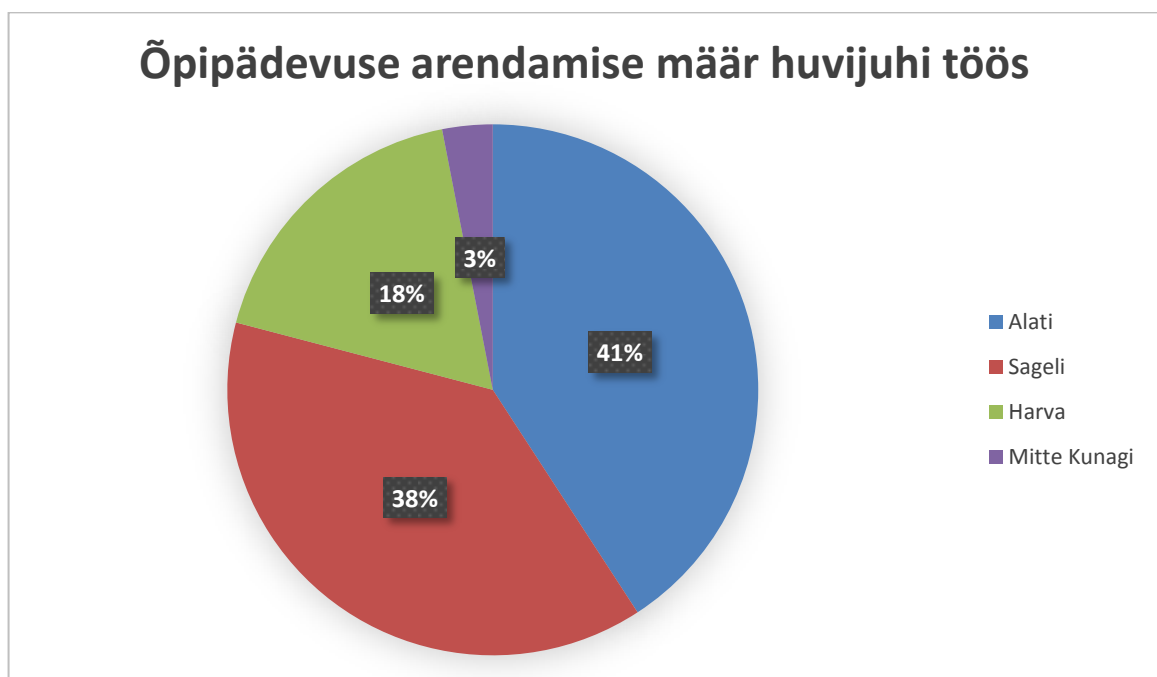
„Sõnastan oma tundeid ja räägin nendest“ 4 inimest leidis, et teeb seda alati, 11 inimest sageli ja 5 leidis, et pigem harva.

„Tekitan olukordi, kus lapsed satuvad mängides nõ kellegi teise kingadesse“ – 8 inimest arvasid, et teevad seda sageli ja 11 arvasid, et harva.

„Soovitan kasutada sügavalt hingamist enne pingelist situatsiooni“ – 2 huvijuhti teevad seda alati, 5 sageli, 9 harva ning 4 mitte kunagi.

„Viin läbi harjutust, kus üks paari liige kirjeldab teisele mingit olukorda ning teine kordab, mida ta kuulis“ – 4 huvijuhti teeb seda sageli, 7 harva ning 9 mitte kunagi.

Õpipädevus:

Joonis 13. Õpipädevuse arendamise määr huvijuhi töös

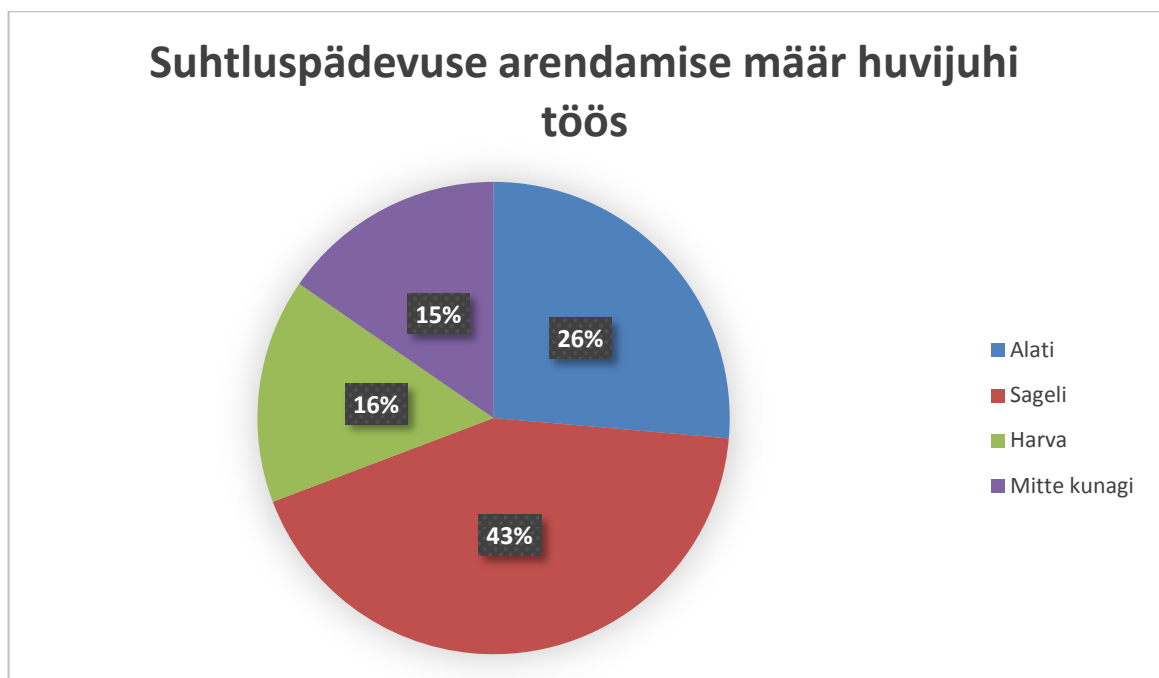
„Viin end kurssi, millised õpioskused õpilasel on ning millega peaks paremate õpitulemuste nimel veel tegelema“ - 5 vastajat teeb seda alati, 8 sageli, 5 harva ja 1 mitte kunagi.

„Teadvustan õpilastele läbiviidava tegevuse eesmärki ning väljundit“ – 11 huvijuhti teeb seda alati, 7 sageli ja 2 harva.

Ka õpipädevuse puhul panin ühe tegevuse sisse tagurpidi pööratuna. Õpipädevuse puhul on vastupidi oluline, et õpilastel oleks mugav keskkond, kus nad teavad, et vigu ei pea vältima, vaid nendest tuleb lihtsalt õppida (Kikas 2015).

„Loon keskkonna, kus õpilased teavad, et vigu tuleb igal juhul vältida“ – 3 teeb seda siiski sageli, 7 harva ning 10 huvijuhti ei tee seda mitte kunagi

Suhtluspädevus:

Joonis 14. Suhtluspädevuse arendamise määr huvijuhi töös

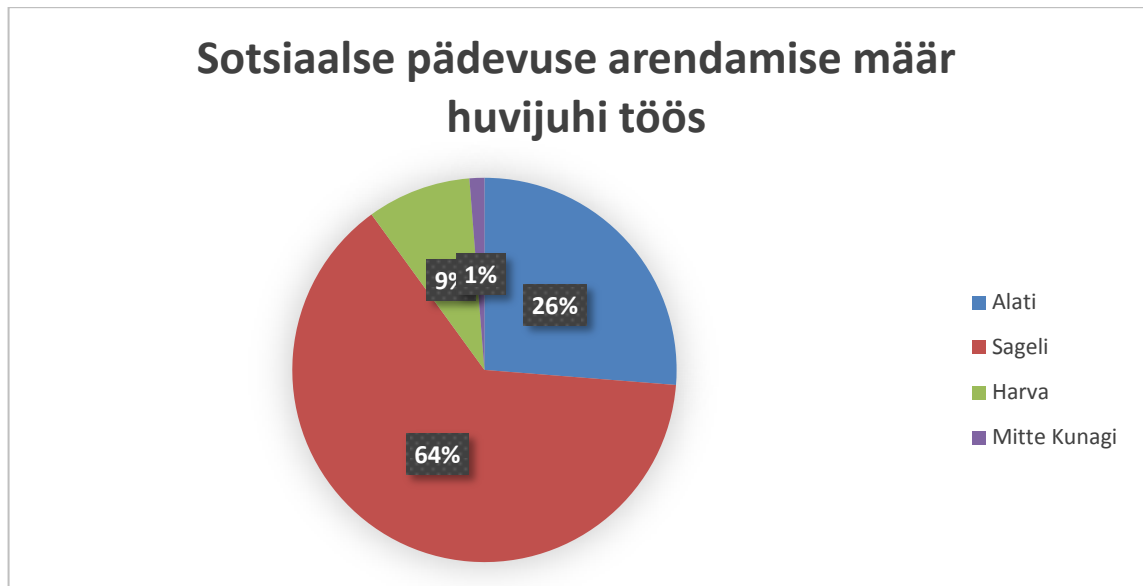
„Mängin ja/või korraldan rollimänge õpilastega“ – 2 huvijuhti teeb seda alati, 8 sageli, 9 harva ning 1 huvijuht mitte kunagi.

„Tegelen sõnavara laiendamisega“ 4 vastajat leidis, et teeb seda alati, 12 sageli, 3 harva, aga üks leidis, et siiski mitte kunagi.

„Seostan õpitavaid asju reaalse eluga“ – 11 huvijuhti teeb seda alati ning 8 sageli.

„Võimaldan õpilastele tegevustes valikuid“ – 7 vastajat leidis, et teeb seda alati, 11 sageli, kuid 2 harva.

Sotsiaalne pädevus:

Joonis 15. Sotsiaalse pädevuse arendamise määr huvijuhi töös

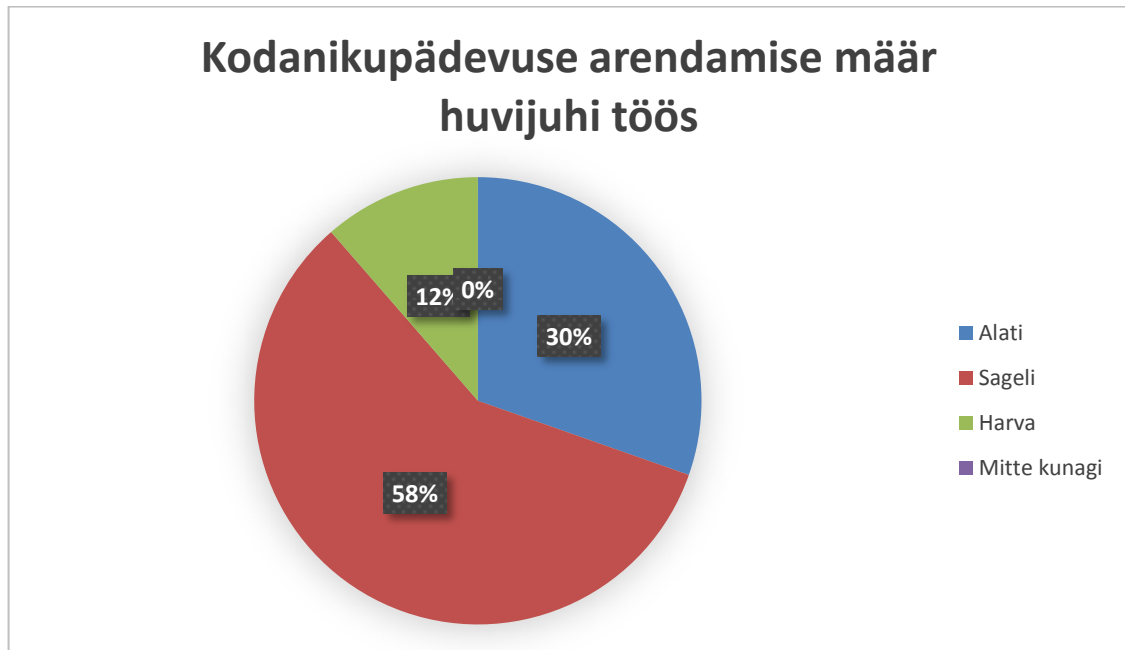
„Kasutan grupitööd oma töös õpilastega“ – 3 vastajat teeb seda alati, 16 sageli ja 1 harva.

„Tekitan arutelusid õpilastega konfliktide põhjuste ja erinevate probleemilahendusviiside üle“ – 2 vastajat teeb alati, 12 sageli, 5 harva, aga 1 mitte kunagi

„Tunnustan õpilast kui märkan, et ta on käitunud mingis situatsioonis empaatiliselt ja prosotsiaalselt“ – 13 huvijuhti teeb seda alati ning ülejäänud 7 vastajat sageli.

„Olen eeskuju sobilikust sotsiaalsest suhtlemisest ja käitumisest“ – 3 vastajat teeb seda alati, 16 sageli ning 1 harva.

Kodanikupädevus:

Joonis 16. Kodanikupädevuse arendamise määr huvijuhitöös

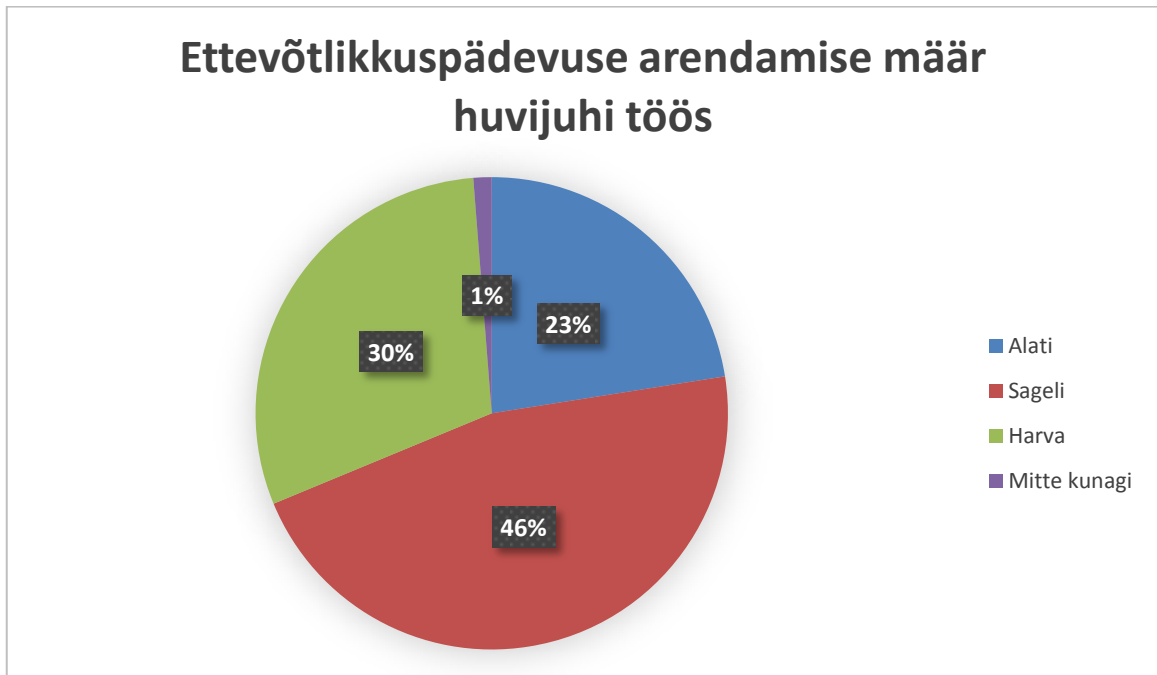
„Enne uut teemat või uute õpilastega alustamist uurin nende olemasolevate teadmiste kohta“ – 5 huvijuhti teeb seda alati, 12 sageli ja 3 harva.

„Arutlen õpilastega päevakajalistel teemadel ning aitan neil märgata muutuseid“ – 5 vastajat teeb seda alati, 9 sageli ja 5 harva.

„Toetan õpilasesinduse otsustusvõimalusi“ – 11 vastajat teeb seda alati, ning ülejäänud 9 vastajat sageli.

„Loovate ülesannete puhul valin teemasid, mis aitavad õpilastel teadvustada ja märgata ühiskonnas toimuvat“ – 3 vastajat teeb seda alati, 16 sageli ja 1 harva.

Ettevõtlikkuspädevus:

Joonis 17. Ettevõtlikkuspädevuse arendamise määr huvijuhi töös

„Julgustan kodanikualgatust ja algatustegevust koolis“ – 10 huvijuhti vastas alati, 9 sageli ning 1 vastas harva.

„Panen õpilasi situatsioonmängudesse, kus tuleb olukorra lahendamiseks erinevaid lahendusvariante välja mõelda“ – 8 huvijuhti vastas sageli, 11 harva ja 1 et mitte kunagi.

„Hoolitsen selle eest, et koolis oleks viktoriine, mälumänge ja ajurünnakuid“ – 6 huvijuhti vastas alati, 9 sageli ning 5 vastas harva.

„Annan õpilastele ülesandeks pikemaajalisi projekte“ – 2 huvijuhti vastas alati, 11 sageli ja 7 vastas, et harva.

2.3. Analüüs

Huvijuhtide arusaam üldpädevustest

„Riikliku õppekava tähenduses on pädevus teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida.“ (PRÕK § 4.)

Vastasid 14 huvijuhti 20st. 14st 13 kirjeldasid mõistet, mida võib lugeda ligilähedaseks riiklikus õppekavas väljatoodud definitsioonile. Lugesin ligilähedaseks õppekava definitsioonile kui oli ligilähedaselt kirjeldatud mõnda järgnevatest mõtetest: on seotud hakkama saamisega elus, on aine- ja valdkonnaülesed, on alus teadmised/oskused, on teadmiste, hoiakute ja oskuste kogum. Vaid üks kirjeldas üldpädevusi selliselt, et ma ei saa öelda, et see vastaks õppekavale. Ta kirjutas „Need mõisted ja teadmised, mis peab õpilane omandama teatud ajaperioodi jooksul, mis peavad olema fikseeritud õppeprogrammis või õppekavas.“ (HJ13) Üldpädevuste arendamine peaks olema osa elukestvast õppest, mitte surutud mingi aja raamidesse, samuti ei ole need vaid mõisted ja teadmised. Ülejäänud kirjeldasid näiteks järgmiselt „Vajalikud mitte ainult edukaks õppeprotsessiks vaid ka iseseisva- ja sotsiaalse arengu jaoks kogu elu vältel“(HJ19), „Oskused, mis aitavad inimesel elus toime tulla“(HJ18), „Teatud valdkonda puudutavad üldised, laiad, kõige põhilisemad teadmised ja oskused“ (HJ8).

Võib öelda, et huvijuhtide arusaam üldpädevustest kattub põhikooli riiklikus õppekavas välja tooduga. Mõned huvijuhid lähevad spetsiifilisemaks ja lisavad ka mõisteid, mis on sees üldpädevuste alajaotuses samal ajal enamik huvijuhte jääb lihtsalt pealiskaudseks ja üldiseks – mida see mõiste kohati ongi.

Huvijuhtide arusaam üldpädevustest kokkuvõtlikult: Üldised teadmised, oskused ja võimekus, mis on vajalikud, et hakkama saada elu erinevates valdkondades.

Lisaks oli huvijuhtidel võimalus iga pädevuse kohta tuua välja kolm märksõna.

Kultuuri- ja väärtuspädevus sisaldab huvijuhtide jaoks austust, avatust, silmaringi, kultuuri, kirjandust, teadmist, tolerantust, kunsti ja rahvuskultuuri.

Antud pädevuse puhul kirjeldati laias laastus ära sama, mis on toodud välja põhikooli riiklikus õppekavaski.

Suhtluspädevuse puhul olid kõige olulisem huvijuhtide jaoks koostöö ja keeled. PRÕKis ei ole välja toodud koostööd antud kontekstis. Pigem on sealne definitsioon keskendunud perfektsale keele kasutusele kui võimalikes olukordades ning samuti sellele kuidas ennast esitleda ning enda seisukohti põhjendada.

Sotsiaalse- ja kodanikupädevuse puhul räägiti mitmetest erinevatest sõnadest, mis seotud suhtlemisega, riigiga ja oma osaga selles. Kuigi paljud terminid kattuvad, siis ühiskonna demokraatlik areng ei ole kuidagi välja toodud, samuti ei räägita siin kohal väärtustest ja normidest.

Õpipädevuse võib huvijuhtide sõnade järgi kokku võtta kui elukestvaid, motiveeritud ja eesmärgistatud teadmisi või teadmiste kogumist. Siin kohal mulle tundub, et huvijuhid kirjeldasid aspekte, mis on olulised edukaks õppimiseks, kuid nad ei kirjeldanud oskusi, mis selleks vaja on.

Enesemääratluspädevus on huvijuhtide jaoks kõige tugevamini seotud identiteediga selle erinevates vormides. Ning selle juurde käib eneseanalüüs ja kuuluvus. Siin kohal on huvijuhid suhteliselt samal arusaamal sellega, mis on kirjas PRÕKis. Välja jääb vaid üks osa, milleks on ohutu käitumine ning tervislikud eluviisid.

Digipädevuse puhul loetleti erinevaid sõnu, mis seotud eduka arvuti kasutamisega ning sellest info leidmisega. Digipädevuse kirjeldamisel püstiti ka ligilähedasena PRÕKile. Küll aga tuuakse õppekavas välja peale selle, et kasutada erinevaid võimalusi ka selle kuidas kasutada. Ehk siis pannakse rõhku ka sellele, et info otsimise puhul tuleb osata olla selle suhtes kriitiline, et kaitsta tuleb oma privaatsust ning jälgima peaks samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Kuigi kirjeldati ka matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalast pädevust, siis seda tegi vaid üks inimene ning seda ei saa üldistada ega laiendada teistele vastajatele.

Huvijuhtide arusaam üldpädevustest on väga pealiskaudne. Kuid siiski on näha, et teema ei ole nendele täiesti võõras ning nad suudavad tuua välja vähemalt mõningaid seletusi erinevate mõistete juurde. On näha, et väga hästi teatakse kultuuri- ja väärtuspädevusega seonduvat. Tõenäoliselt just seetõttu, et see on väga tugevalt seotud nende enda töö ülesannetega, sest hoiakute kujundamine ning kultuuri edendamine on toodud välja kui üks osa huvijuhi töö ülesannetest (Jõe 2004). Samamoodi jääb kaugeks matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus kui just huvijuht ise ei ole oma huvijuhti töö kõrvalt mõne sellise aine õpetaja või vastava haridusega.

Ei saa väita, et huvijuhid teavad, mis on üldpädevus ja mis selle alla kuulub, kuid samuti ei saa öelda, et nad ei tea. Julgen öelda, et nad on kursis, et selline asi eksisteerib ning neil on arusaam sellest, mida need täpsemalt endast kujutada võiksid isegi kui ei oska välja tuua täpseid definitsioone. Enamike pädevuste puhul ja ka üldmõiste puhul siiski teati pealiskaudselt, mida see endast kujutab. Puudu jäi vaid mõningatest rohkem või vähem olulistest sisulistest detailidest.

Huvijuhtide hinnang üldpädevuste olulisusele

Antud uurimisküsimusel vastuse saamiseks esitasin küsitluses (vt lisa 1) küsimuse „Kas peate üldpädevuste kujundamist koolis oluliseks?“ küsimus võimaldas avatud vastust.

Kõik huvijuhid on üheselt arvamusel, et üldpädevuste arendamine koolis on oluline. Nii vastasid 19 huvijuhti 20st. Üks huvijuht ei vastanud üldse sellele küsimusele. Enamik vastasid „jah“, kaks huvijuhti vastasid „väga“ ning üks tõi lisaks välja, et sealjuures on oluline kooli ja kodu omavaheline koostöö pädevuste arendamisel.

Samuti võib järeldada, et üldpädevuste arendamine koolis on oluline sellest kui palju huvijuhid ise tegelevad üldpädevuste arendamisega. Kui see ei oleks neile oluline, siis nad sellega ei tegeleks. Antud uurimuses tuli välja, et tegelevad ikkagi üsna suurel määral üldpädevuste arendamisega läbi oma töö ning sellest siis võib välja lugeda, et üldpädevuste arendamine koolis on tõesti nende jaoks oluline ning see arvamus ei väljendu ainult sõnades, vaid ka tegudes.

Lisaks uurisin ka, et millised pädevused on rohkem olulisemad ning millised vähem. Paratamatult huvijuht ei pruugi kõike jõuda ning mingitele asjadele keskendub rohkem. Et kaardistada, mida nad ise olulisemaks peavad ja tõenäoliselt ka millele ise siis rohkem rõhku panevad ja nende olulisust esile tõstavad esitasin küsimustikus (vt lisa 1), kus palusin huvijuhtidel hinnata üldpädevusi 8 palli süsteemis, kus 1 on kõige tähtsam ja 8 kõige vähem tähtsam.

Antud küsimust analüüsisin kahel viisil – esiteks tuues välja pädevused sellises vormis, kust tuleb välja, mida kõige rohkem valiti tähtsuselt esimeseks, teiseks, viimaseks jne. Selle puhul tuli välja, et kõige tähtsamateks peetakse enesemääratlus-, kultuuri- ja väärtus- ning suhtluspädevust. Neid valiti kõige rohkem kordi kõige tähtsamaks. Vastavalt enesemääratluspädevust üheksal korral, kultuuri- ja väärtuspädevust kaheksal korral ning suhtluspädevust seitsmel korral. Kõige vähem oluliseks, ehk kõige rohkem valiti prioriteetsuselt kaheksandaks kaheksast pädevusest, peeti võrdselt viit pädevust neid kõiki aetasid kõige vähem tähtsamaks kolm inimest – kultuuri- ja väärtuspädevust, sotsiaalne- ja kodanikupädevust, matemaatika- loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevust, ettevõtlikkuspädevust ning digipädevust. On vastuoluline, et siin kohal tuleb kultuuri- ja väärtuspädevus esile nii tähtsamate kui ka kõige vähem tähtsamate seas.

Teise viisina pöörasin pädevustele antud punktid ümber ehk kui kõige tähtsamale pädevusele anti enne 1 punkt, siis nüüd selles analüüsis muundasin kaheksaks punktiks. Nii et kõige tähtsam kaheksa punkti ja kõige vähem tähtsam üks punkt. Kõikide vastajate muundatud punktid summeerisin kokku ning sellest sain keskmise tulemuse järgi näha, mis on kõige tähtsam. Selle puhul tuli kõige tähtsamana esile hoopis suhtluspädevus, mis sai kokku 112 punkti. Peaaegu, et sama tähtsana tõusis esile ka kultuuri- ja väärtuspädevus, millele kogunes 110 punkti. Kõige vähem tähtsamana tulid välja samad asjad, mis esimesel viisil – digipädevus, mis sai vaid 72 punkti ning matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus, mis sai 71 punkti.

Saab järeldada, et kõige tähtsamad pädevused on suhtlus-, kultuuri- ja väärtus- ning enesemääratluspädevus. Ning kõige vähem tähtsamad pädevused huvijuhtide silme läbi on matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus ning digipädevus. Siin kohal ei tasu järeldada, et need pädevused huvijuhtide jaoks täiesti ebaolulised on. Paratamatult

sellise küsimuse asetuse puhul mingid pädevused peavad viimased olema. Tekib küsimus, kas huvijuht üldse peaks ja saab selliseid pädevusi koolis arendada.

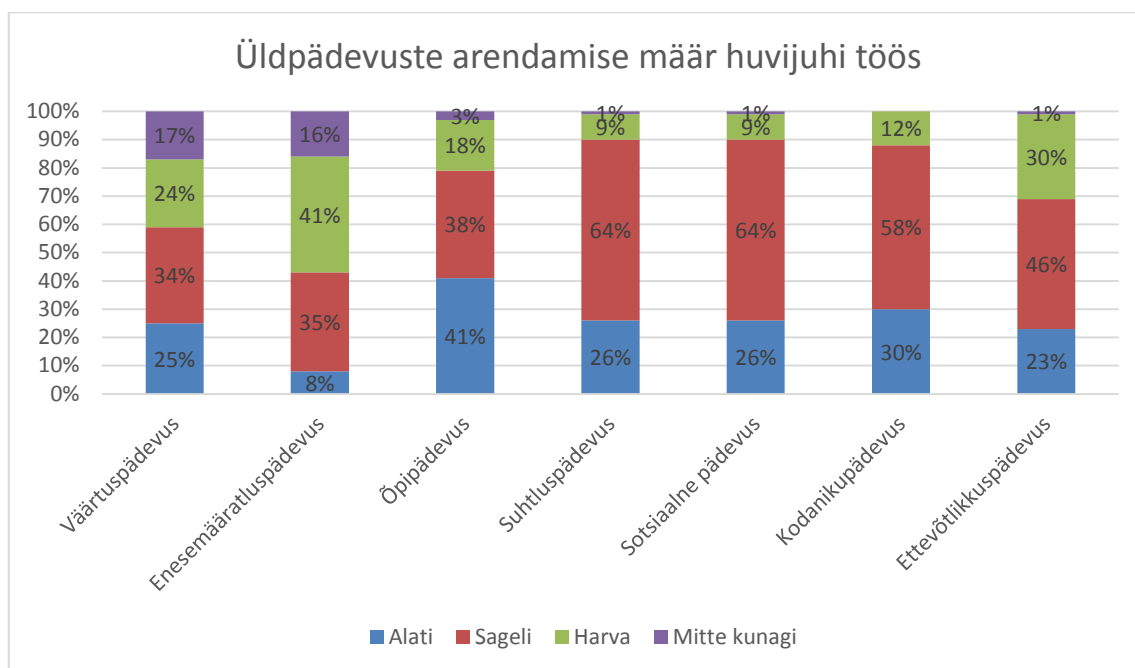
Üldpädevuste kujundamise osa huvijuhi töös

Kui rääkida sellest, kui suurt rolli näevad huvijuhid üldpädevuste arendamisel koolil tuleks esmalt rääkida sellest, kas nende arust peaks üldse neid kujundama kool või pigem peaks sellega tegelema lapsevanemad kodus. Antud juhul varieeruvad vastused vastavalt pädevusele.

Kooli ülesandeks jäetakse matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalne pädevus; digipädevus; õpipädevus ja ettevõtlikkuspädevus. Ometi peale õpipädevuse on just need pädevused sellised, mida huvijuhid peavad kõige vähem tähtsamaks.

Kodu ülesandeks peaks huvijuhtide hinnangul jääma kultuuri- ja väärtuspädevuse, enesemääratluspädevuse ja suhtluspädevuse arendamine. Need on just pädevused, mis kuuluvad huvijuhtide silmis kõige tähtsamate pädevuste hulka. Sotsiaalse- ja kodanikupädevuse puhul lahknesid arvamused täpselt pooleks nende vahel, kes arvasid, et seda peaks arendama kool ning nende vahel, kes arvasid et kodu.

Kuidas ja mil määral aga huvijuhid arendavad üldpädevusi koolis, seda analüüsisin ma lähtudes „Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes. Üldpädevused ja kuidas neid arendada“ (Kikas 2015) ideedest. Küsimustikus (vt lisa 1) tõin sellest lähtuvalt välja erinevad tegevused, mis soodustavad erinevate üldpädevuste arengut. Huvijuhtidel oli võimalus vastata, millisel määral nad antud tegevusi teostavad kas alati, sageli, harva või mitte kunagi. Küsitluse tulemustes tõin välja joonised iga pädevuse kohta eraldi, aga järgnevas joonises (vt joonis 18) lisasin kõik andmed ühte tabelisse parema ülevaate saamiseks.

Joonis 18. Üldpädevuste arendamise määr huvijuhi töös

Sealt tuli välja, et kõige rohkem arendatakse igapäeva töö käigus õpipädevust, kus 40% leidis, et teostab õpipädevust arendavaid tegevusi alati ning 38% leidsid, et sageli. Vaid 3% olid kindlad, et ei tee seda kunagi. Sellele järgnes kodanikupädevus, mille puhul 30% tuli vastuseks „alati“ ning mitte kordagi nende tegevuste puhul ei vastatud „mitte kunagi“.

Kui rääkida, mida tehakse vähem tuleb ootamatuid vastuseid. Kuigi väärtuspädevust hinnatakse oluliseks oli sellel kõige suurem protsent, kus vastati mitte kunagi (17%) ja 24% leidis, et vaid harva. Ometi 25% teeb neid tegevusi alati ja 34% sageli. Sinna lähedale jäid ka enesemääratluspädevus (16% ei tee antud tegevusi mitte kunagi) ning suhtluspädevus (15% ei tee antud tegevusi kunagi). Mis samuti on pädevused, mis huvijuhtide endi hinnangul on olulised.

Laias laastus tuleb siiski öelda, et huvijuhid arendavad üldpädevusi üpris palju, sest kuue pädevuse puhul seitsmest vähemalt üle poolte tegevuste tehakse „alati“ või „sageli“ ning nelja pädevuse puhul oli „mitte kunagi“ vastatud alla 1% või vähem. Ka kõige vähem arendatavat pädevust, väärtuspädevust, 83% arendab siiski rohkemal või vähemal määral. Kuigi antud pädevust arendatakse nende kriteeriumite järgi kõige vähem ei saa öelda, et seda arendataks vähe. On näha, et isegi kui ei teadvustata endale üldpädevuste arendamist ja arvatakse, et seda ei peaks arendama koolis, siis töö käigus juba arendatakse neid siiski.

KOKKUVÕTE

Käesoleva töö eesmärgiks oli teha kindlaks huvijuhtide ettekujutus üldpädevuste olemusest ja tema osast nende kujundamisel koolis. Töö eesmärgini jõudmiseks otsisin vastust uurimisküsimustele, milleks olid:

- 1) Kuidas mõistavad huvijuhid mõistet „üldpädevus“?
- 2) Milliseid üldpädevusi peavad huvijuhid olulisemateks?
- 3) Millist osa näevad huvijuhid endil üldpädevuste kujundamises (ja kuidas nad seda ellu viivad)?

Andmekogumiseks oli ankeetküsitlus Eesti suurima linna üldhariduskoolide huvijuhtidega.

Huvijuhtide arusaamadest üldpädevuste olemusest selgus, et huvijuhtidel on pealiskaudne kuid siiski üsna hea ettekujutus üldpädevuste olemusest ning nende arusaam vastas laias laastus põhikooli riiklikus õppekavas olevale. Vaid üks inimene minu hinnangul ei olnud oma seletusega lähedal põhikooli riiklikus õppekavas välja toodud definitsioonile.

Huvijuhtide hinnangust üldpädevuste olulisusele selgus, et üldpädevuste arendamine koolis on huvijuhtide arvates vajalik ning oluline. Selles oldi täielikul üksmeelel.

Summeerides huvijuhtide hinnangud pädevuste olulisusele kokku sai kõige rohkem punkte suhtluspädevus (112 punkti), ning vaid kaks punkti vähem sai kultuuri- ja väärtuspädevus, mis sai 110 punkti. Ometi kõige rohkem tähtsuselt esimeseks valiti enesemääratluspädevust. Sellest järeldasin, et tähtsamad pädevused olid kultuuri- ja väärtuspädevus, enesemääratluspädevus ning suhtluspädevus. Summeeritud punktide puhul said kõige vähem punkte matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus (71 punkti) ja digipädevus (72 punkti). Samuti olid need pädevused ka ühed kõige rohkem tähtsuselt alles kaheksandaks valitud. Sellest järeldasin, et need kaks pädevust on huvijuhtide jaoks kõige vähem tähtsad.

Üldpädevuste kujundamise osast huvijuhi töös selgus, et üldpädevuste arendamine kuulub üldjoontes huvijuhi töö alla. Huvijuhid jaotasid pädevused kaheks – need mida peaks arendama kodu ja need mida peaks arendama kool. Neid pädevusi, mida eelnevalt määratleti kui olulisemaid, peaksid huvijuhtide hinnangul arendama lapsevanemad. Ning neid pädevusi, mida eelnevalt määratleti kui vähem olulisemaid, peaks huvijuhtide hinnangul arendama kool.

Igapäevaste ülesannete käigus tehakse vähemalt mõningaidki üldpädevusi arendavaid tegevusi ja pigem kuuluvad need sagedate tegevuste alla kui nende tegevuste alla, mida ei tehta mitte kunagi. Antud küsimuse puhul selgus, et kõige rohkem arendatakse alati oma töökäigus õpipädevust (41% vastajatest teeb tegevusi alati) ning kõige vähem tehakse väärtuspädevust arendavaid tegevusi. Antud pädevuse puhul vastasid 17%, et ei tee neid tegevusi „mitte kunagi“. Siiski 87% arendab rohkemal või vähemal määral (25% alati, 34% sageli ning 24% harva) ning kui see on pädevus, mida arendatakse kõige vähem, siis saab järeldada, et üldpädevusi arendatakse huvijuhi töös siiski palju ning pigem on see töö osa, mitte erand.

Loomulikult tuleb saadud tulemustesse suhtuda teatud reservatsiooniga, sest kuigi uuriti vabariigi suurima linna huvijuhte, oli vastajate arv suhteliselt väike ning siit ei saa teha järeldusi kõigi linna huvijuhtide arvamuste kohta.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Aru, L., Jaani, J.** 2010. *Lõiming. Lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas*. Tartu: Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus.
- Brühlmeier, A.** 2009. *Kujundada inimest*. Šveits: School for Children.
- Ferrari, A.** 2013. *DIGCOMP: Kuidas arendada ja mõista digipädevust Euroopas?* European Commission: Joint Research Centre
- Hariduse ja kasvatuse sõnaraamat.** 2014. Eesti Keele Sihtasutus.
- Haridusseadus.** RT 2015. Riigi Teataja. Akt nr 968165.
- Huviharidus standard.** 2007.
(<https://www.entk.ee/sites/default/files/huviharidusstandard%20eng.pdf>), (29.01.16)
- TÜ VKA.** 2016. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.
(<http://www.kultuur.ut.ee/et/oppekavad/huvijuht>), (29.01.16)
- Innove õppekavad.**
(<http://oppekava.innove.ee/category/kategooriad/uldpadevused/>), (17.04.2016)
- Jõe, H.** 2004. *Üldhariduskoolide huvialajuhtide staatuse ja koolitusvajaduste uuring*.
(http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/41039/Noored_Huvijuhid.pdf), (12.05.2016)
- Kera, S.** 1989. *Õpilase tegevus isiksuse kujundajana*. Tallinn: Valgus.
- Kikas, E., Toomela, A.** 2015. *Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes. Üldpädevused ja nende arendamine*. Tallinn: Eesti Ülikoolide Kirjastus.
- Kuurme, T.** 2005. *Inimese holistilisus kui väljakutse koolitegelikkusele*. – Kog: Haridus muutuste ja traditsioonide keerises. Tartu: Eesti Akadeemiline Pedagoogika Selts
- Liimets, H.** 2001. *Kuidas õppeprotsess kasvatab?* Tallinn: TPÜ kirjastus.
- Lister, T.** 2012. *Lihtne ja praktiline koolipsühholoogia*. Tartu: Atlex.
- Noorsootöö strateegia.** 2006. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.
- Ots, A.** 2005. *Üldoskused – õpilase areng ja selle soodustamine koolis*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus

- PRÕK.** (Põhikooli riiklik õppekava) RT 2014. Riigi Teataja.
(<https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>) (10.05.2016)
- PRÕK.** (Põhikooli riiklik õppekava) RT 2011. Riigi Teataja.
(<https://www.riigiteataja.ee/akt/114012011001>), (10.05.2016)
- Reitav, U.** 2007. *Huvijuhi töö eesmärk*. Huvijuht koolikultuuri kujundavas võrgustikus. Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia.
- Reitav, U.** 2013. *Noorsootöö koolis*. Noorsootöö õpik. Archimedes Euroopa Noored Eesti Büroo. Ecoprint.
- Schihalejev, O, Jung, N.** 2012. *Õppemeetodid väärtuskasvatuse teenistuses – miks ja kuidas?* Tartu: Tartu Ülikooli Eetikakeskus.
- Talts, L.** 2001. *Kool kui kasvukeskkond 10-13aastaste õpilaste hinnanguis*. Algkooliõpilase arenguvõimalusi Eesti erinevates piirkondades. Tallinn: TPÜ kirjastus
- Tart, T.** 2011. *Noortekeskuste noorsootöötajate ja huvijuhtide tegevuseesmärkide sarnasused ja erinevused*. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. [Lõputöö]. Viljandi.
- Tiit, T.** 2007. *Huvijuht – kes ja milleks*. Huvijuht koolikultuuri kujundavas võrgustikus. Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Õunapuu, L.** 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. (http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf), (16.05.2016)

LISAD

Lisa 1

Ankeetküsitlus huvijuhtidele

Küsitlus üldpädevuste teemal

Tere! Olen Mirjam Kaun, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia Huvijuht-loovtegevuse õpetaja eriala 4. kursuse tudeng ning olen hetkel kirjutamas lõputööd õppekavas esitatud üldpädevuste teemal, mille raames ma väga palun ja ootan ka Teie vastuseid. Palun vastata ausalt, oluline on saada ülevaade teie enda ettekujutusest ja arusaamast antud teemal. Küsimustele vastamine võtab aega 10 minuti ringis.

Palun kirjutage, mida mõistate termini „üldpädevus“ all

Your answer:

Palun valige välja kolm pädevust ning kirjutage iga valitud pädevuse kohta kolm teie arvates iseloomustavat märksõna.

Kultuuri- ja väärtuspädevus; Sotsiaalne- ja kodanikupädevus; Enesemääratluspädevus; Õpipädevus; Suhtluspädevus; Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalane pädevus; Digipädevus

Valitud pädevus nr. 1

Your answer:

Valitud pädevus nr. 2

Your answer:

Valitud pädevus nr. 3

Your answer:

Palun asetage järgnevad pädevused teie enda jaoks tähtsuse järjekorda, kus "1" on kõige tähtsam ning "8" kõige vähem tähtsam (All riba, millega saab kerida kuni number kaheksani)

	1	2	3	4	5	6
Kultuuri- ja väärtuspädevus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Enesemääratluspädevus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Õpipädevus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Suhtluspädevus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ettevõtlikkuspädevus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Digipädevus	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kas peate üldpädevuste kujundamist koolis oluliseks?

Your answer

Eelkõige kelle ülesandeks peate järgnevate pädevuste kujundamist (allriba kerimine annab rohkem vastus3 variante. Kokku kuus varianti):

Aineõpetaja Klassijuhataja Huvijuht Lapsevanem

Kultuuri- ja väärtuspädevus	☐	☐	☐	☐
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	☐	☐	☐	☐
Enesemääratluspädevus	☐	☐	☐	☐
Õpipädevus	☐	☐	☐	☐
Suhtluspädevus	☐	☐	☐	☐
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalane pädevus	☐	☐	☐	☐
Ettevõtlikkuspädevus	☐	☐	☐	☐
Digipädevus	☐	☐	☐	☐

Eelkõige kelle ülesandeks peate järgnevate pädevuste kujundamist (allriba kerimine annab rohkem vastus3 variante. Kokku kuus varianti):

	ja Huvijuht	Lapsevanem	Laps ise	Noorsootöötaja
Kultuuri- ja väärtuspädevus	☐	☐	☐	☐
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	☐	☐	☐	☐
Enesemääratluspädevus	☐	☐	☐	☐
Õpipädevus	☐	☐	☐	☐
Suhtluspädevus	☐	☐	☐	☐
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalne pädevus	☐	☐	☐	☐
Ettevõtlikkuspädevus	☐	☐	☐	☐
Digipädevus	☐	☐	☐	☐

Milliseid üldpädevuste gruppe peaks arendama pigem kool, milliseid pigem kodu

	Kool	Kodu
Kultuuri- ja väärtuspädevus	☐	☐
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	☐	☐
Enesemääratluspädevus	☐	☐
Õpipädevus	☐	☐
Suhtluspädevus	☐	☐
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnikaalne pädevus	☐	☐
Ettevõtlikkuspädevus	☐	☐
Digipädevus	☐	☐

Kuivõrd leiate et teostate välja toodud tegevust?

	Mitte kunagi	Harva	Sageli	Alati
Kasutan gruppitööd oma töös õpilastega	☐	☐	☐	☐
Tunnustan õpilast kui märkan, et ta on käitunud mingis situatsioonis empaatiliselt ja prosotsiaalselt	☐	☐	☐	☐
Enne uut teemat või uute õpilastega alustamist uurin nende olemasolevate teadmiste kohta	☐	☐	☐	☐
Loovate ülesannete puhul valin teemasid, mis aitavad õpilastel teadvustada ja märgata ühiskonnas toimuvat	☐	☐	☐	☐
Suunan uurima ja ka kahtluse alla seadma nii enda kui teiste väärtuseid	☐	☐	☐	☐
Toetan õpilasesinduse otsustusvõimalusi	☐	☐	☐	☐
Mängin ja/või korraldan rollimänge õpilastega	☐	☐	☐	☐
Soovitan kasutada sügavalt hingamist enne pingelist situatsiooni	☐	☐	☐	☐
Võimaldan õpilastele tegevustes valikuid	☐	☐	☐	☐
Viin läbi harjutusi, kus üks paari liige kirjeldab teisele mingit olukorda ning teine kordab, mida ta kuulis	☐	☐	☐	☐
Räägin, millised tõekspidamised on valed ja milline käitumine sobimatu	☐	☐	☐	☐
Panen õpilasi situatsioonimängudesse, kus tuleb olukorra lahendamiseks erinevaid lahendusvariante välja mõelda	☐	☐	☐	☐

Sõnastan oma tundeid ja räägin nendest	☐	☐	☐	☐
Tekitan arutelusid õpilastega konfliktide põhjuste ja erinevate probleemi lahendamise viiside üle	☐	☐	☐	☐
Hoolitsen selle eest, et koolis oleks viktoriine, mälumänge ja ajurünnakuid	☐	☐	☐	☐
Loon keskkonna, kus õpilased teavad, et vigu tuleb igal juhul vältida	☐	☐	☐	☐
Kiidan õpilaste prosotsiaalset käitumist ja sallivust	☐	☐	☐	☐
Tegelen sõnavara laiendamisega	☐	☐	☐	☐
Toetan verbaalselt õpilaste arvamuste paljusust	☐	☐	☐	☐
Teadvustan õpilastele läbiviidava tegevuse eesmärki ning väljundit	☐	☐	☐	☐
Olen eeskuju sobilikust sotsiaalsest suhtlemisest ja käitumisest	☐	☐	☐	☐
Julgustan kodanikualgatust ja algatustegevust koolis	☐	☐	☐	☐
Viin end kurssi, millised on õpilase õpioskused ning millega peaks paremate õpitulemuste nimel veel tegelema	☐	☐	☐	☐
Seostan õpitavat reaalse eluga	☐	☐	☐	☐
Arutlen õpilastega päevakajalistel teemadel ning aitan neil märgata muutuseid	☐	☐	☐	☐
Tekitan olukordi, kus lapsed satuvad mängides nõ kellegi teise kingadesse	☐	☐	☐	☐
Annan õpilastele ülesandeks pikemaajalisi projekte	☐	☐	☐	☐
Annan õpilastele ülesandeks pikemaajalisi projekte	☐	☐	☐	☐
Tekitan arutelusid erinevate väärtuste üle	☐	☐	☐	☐

SUBMIT

SUMMARY

LEISURETIME MANAGERS COMPREHENSION ABOUT THEIR PART IN DEVELOPING CHILDRENS GENERAL COMPETENCIES

The present paper's' aim was to map leisure time managers comprehension about general competencies and their part in developing these skills in school. To achieve that. I was seeking answers to following research questions:

- 1) How do leisure-time managers comprehend concept and general competence“?
- 2) What general competencies do they perceive as more important?
- 3) In which part do leisure-time managers see in developing general competencies in their job (and how do they do it)?

The data collection method was a questionnaire on the internet sent out to Estonia's largest city general schools leisure time managers.

Leisure time managers have general knowledge, but still possess adequate comprehension about the essence of general competencies. Their understanding about it was similar to the definition in middle schools national curriculum. Only one person, in my opinion, did not get close to that definition.

Leisure time managers all agreed that developing general competencies in school is important. They had a general consensus about it. By combining together the leisuretime managers' valuation on importance of different general competencies communication competence got the most points (112 points) and only two points less got cultural- and value competence which acquired 110 points.

Even though the competence most picked for priority number one was self-identification competence. Due to this, I concluded that most important competences were culture- and value competence, self-identification competence and communication competence. With the added points the least amount of points got math-, nature science, and technology competence(71 points) and digital competence (72 points). Also those were the competencies that were among one of the most picked competencies for the least important competence.

I have discovered in the research that developing general competencies belongs broadly in leisure time managers tasks. Leisure time managers divided competencies in two groups – competencies that should be developed in school and competencies that should be developed at home. The belief of leisure time managers is that competencies that were defined as most important should be developed at home while those that were before deemed as less important should be developed at school.

While doing their usual tasks at school, the leisure time managers also do some activities that develop different general competencies. There were certain activities that are completed regularly compared to activities that remain uncompleted. In that question it turned out that mostly it is studying competence that is developed among work tasks (41% of the respondents always complete those activities) and value-competence is developed the least. 17% said that they never complete those activities. Although 87% still develop value competence to some degree (25% always, 34% often, 24% seldom) and if this is the competence that has the least development it can be concluded that leisure time managers develop general competencies to a great extent and it seems to be part of the job than an exception.

It can be assumed that those outcomes only apply with these criteria's and with these respondents because there were very few respondents.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mirjam Kaun (29.05.1991)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Huvijuhtide arusaam oma osast õpilaste üldpädevuste kujundamisel“, mille juhendaja on Tiia Pedastsaar,
 - 1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **17.05.2016**